

geçi-
nemi-
yoruz.

okullarda
ücretsiz
sağlıklı

yemek
HAKTIR!

İÇİNDEKİLER

Sömürü düzenine karşı çözümün anahtarı!.....3	Nuray Öztürk
Al telefonu ara komşunu.....5	Cemre Kavala
Tüm kız kardeşlerim için.....5	Dilan Acun
İktidarın 'keyfine göre' eğitim.....6	Sultan Saygılı
Ücretsiz, nitelikli eğitim hakkından vazgeçmiyoruz.8	Elif Turgut
İstedikleri gibi eğitim olmaz.....9	
'Beslenme koyamıyoruz, kırtasiye cep yakıyor'.10	Gizem Çelik-İlknur Haylaz
Okul harçlığı, mücadele gerekliliği.....10	
TARİH.....11	Sıla Altun
Bir varoluş mücadelesi: Medeni haklarımız.....12	Gamze Gökoğlu
Mahallemizde bir gün evli kalıp ömür boyu nafaka alan yok!.....14	Elif Salmanoğlu
Kendi gölgemizden korkmak istemiyoruz.....14	
Sokakta özgürce yürüyebilmeliyiz.....14	
İşe giderken tacize uğramak istemiyorum.....14	
Mücadele şifremiz güncel, mücadelemiz baki...15	E.Ava
'TİS görüşmelerini işçilerin talepleri olmadan yapamazsınız'.....16	
'Sendikadan beklentim kalmadı'.....16	
Yılın bir ayı ama ne ay!.....17	Öykü Özöğüt Hekim
KİTAP.....18	Sevda Aydın
Güneşi gülüşüne sığdıramayanların hikayesi.....18	Mine Çelik
Üniversiteyi kazandık, hevesimiz kursağımızda kaldı.....19	Ezgi Cansel
'Yurt sorunu çözülmezse okulu donduracağım'.19	Berfin Güler
Yapay zeka, gerçek aşk.....20	Filiz Gür
FİLM.....21	Elif Sude Akıncı
Bulaşıcılığı yüksek bir cilt hastalığı: UYUZ.....22	Dr. Serap Karadoğan
Akran zorbalığı.....22	Uzman Psikolog Tuba Talu
MEKTUBUMUZ VAR.....23	

Haydi! Daha da fazla sesimizi duyurmaya

Yetmez! Çağrımızı yeniliyoruz, 'Okullarda Bir Öğün Ücretsiz Sağlıklı Yemek' eğitimin her kademesinde her çocuğun hakkı...

O kul zili bu ay çalıyor. Ama nasıl çalıyor? Bin bir zorluğun, masrafin, çocukların geleceğinin karartmak isteyenlerin habercisi olarak çalıyor. Kulaklarımızı çınlatırcasına çalıyor. Geçtiğimiz yılın yine eylül dergimizden tüm Türkiye'deki kadınlara, sendikalara, eğitimcilere, meslek örgütlerine bir çağrı yapmıştık. Çocuklar boş beslenme çan-

talariyle okula gitmek zorunda kalmayın, açlıktan bayılmasın, bir kuşağın gelişimi yoklukla riske atılmasın diye "Her Okulda Bir Öğün Ücretsiz Sağlıklı Yemek Her Çocuğun Hakkı" demiş ve herkesi bu sözü büyötmeye çağırmıştık. Bu çağrı hızla sahiplenildi, pek çok şehirde kadın dernekleri, sendikalar, veli dernekleri, öğretmenler, kadınlar bu talep için belediyelerin, Bakanlıkların kapılarını aşındırdılar, basın açıklamaları yaptı, çevrelerindeki herkesi bu süreçte dahil etmek için seferber oldu. Belediyeler sorumluluk almak zorunda hissetti ve bazı belediyeler pilot okullara ücretsiz okul yemeği sağlamaya başladı. "Bu yetmez", beslenme bir sosyal yardım değil her çocuğun hakkıdır diyerek yüz binlerce imza toplandı. 2023 bütçesi belirlenirken çocukların beslenmesine bütçe ayrılması için çağrılar yapıldı. Bu çağrılar nasıl yanıt aldı? "Algı yapılıyor, açlık-

tan bayılan çocuk yok" dendi iktidar temsilcileri tarafından. Ama kampanya sahiplenildi, sesi büyüdükçe büyüdü ve Milli Eğitim Bakanlığına harekete geçmeye zorladı. Kampanyamız bir kazanım elde etti! Yan yana gelip vazgeçmediğimizde kazanabileceğimizin bir işareti oldu. Okul öncesi eğitime ücretsiz yemek vermeye başlandı. Yetmez tabii ki! Eğitimin her kademesinde her çocuğun hakkı bu. Ama elbette talebimizin "sağlıklı" kısmını da atlamadan sürdüreceğiz mücadelemizi. Çağrımızı yeniliyoruz, Okullarda Bir Öğün Ücretsiz Sağlıklı Yemek Her Çocuğun Hakkı!

Dergimizin bu sayısı da çocukların, kadınların etrafına sarılmaya çalışan kara bulutları nasıl dağıtacağımızı, bu kara bulutların ne amaçla etrafımızı sarıldığını tartışıyoruz. İyi okumalar...

ekmek ve gül
posta@ekmekvegul.net

Kapak: Dilan Uğurlu/Ekmek ve Gül - Sunu görseli: Freepik

Günlük EVRENSEL Gazetesi'nin ücretsiz özel ekidir.
Türü: Yaygın süreli
Bülten Basın Yayın Reklamcılık Tic. Ltd. Şti.
Adına Sahibi: Kürşat Yılmaz
Genel Yayın Yönetmeni: Fatih Polat
Sorumlu Yazışları Müdürü: Görkem Kınacı

Yönetim Yeri: Mehmet Akif Ersoy Cad. Mehmet Çıbbıkcı İş Merkezi No: 2 K: 2 İşyeri No: 21 Şirinevler/B.Evler-İSTANBUL
Tel: (0212) 909 48 01
Faks: (0212) 654 15 04

Dağıtım: Turkuvaaz Dağıtım AŞ **İstanbul Baskı:** Kuzey Veb Ofset San. Tic. Ltd. Şti Tayakadın Mah. Yassıören Cad. No:75/1 Arnavutköy/İstanbul Tel: 0212 682 61 62 **Adana Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Yeni Doğan Mh. 2108 Sk. No: 18/A Yüreğir/ADANA **Ankara Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Saray Osmangazi Mh. Sütçü İmam Sk. 2108 Sk. No: 33 Pursaklar/ANKARA **İzmir Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Metal İşleri San. Sıt. 2. Cadde No.93 Kısıkköy, Menderes/İzmir

SÖMÜRÜ DÜZENİNE KARŞI ÇÖZÜMÜN ANAHTARI!

Nuray ÖZTÜRK

7 Şubat 2019'da İŞKUR'un Toplum Yararına Çalışma Programı kapsamında işe alım için yapılan kura çekimine giden işsiz bir kadının "Açım aç, çocuklar doymuyor. Ekmek istiyorum" tepkisi Ekmek ve Gül sayfalarına günün isyanı olarak girmişti!

2019 yılında gösterilen bu isyan, artık yoksulluğun ve işsizliğin artışı, ücretlerdeki erime, gıda enflasyonundaki önlenmeyen yükselişle birlikte açlık, hatta yoksulluk sınırı altında ücretler alan milyonların (yaklaşık 60 milyon) ortak isyanına dönüştü!

"Daha cebimize girmeden eridi" sözü temcit pilavı gibi her asgari ücret zammı sonrası dilimizde! Akşam pazarına gidenlerin, domatesi biberi taneyle alanların, iki işte birden çalışanların, eve ek iş getirenlerin sayısı arttı. Kış yaklaşırken, yeni eğitim öğretim dönemi kapıdayken kırtasiye masrafı, okul kıyafeti, kayıt parası, servis ücreti ve çocuğun beslenmesine ne koyacağım düşüncesiyle kaygı ve umutsuzlukta öyle.

Ortalama yaşam süresi, sosyal destek, özgürlük, yolsuzluk algısı, kişi başına düşen GSYİH gibi faktörlerin kullanılmasıyla hesaplanan Dünya Mutluluk Endeksine göre 137 ülke arasında 106. sıradayız. Sondan otuz birinci yani...

Şoven gerici kışkırtmalar, ayrımcı ötekileştirici kutuplaştırmalara birlikte "ekonomiyi biz düzeltiriz" diye 5.Cİ KEZ tek başına iktidara gelen AKP, genel seçimlerin hemen ardından, temel tüketim maddelerine yapılan zamlar ve artırılan vergi yüküyle, en son Meclise getirilen torba yasayla servetlerine servet katan sermayeye ayrılan teşviklerle yeni soygun politikalarını devreye soktu.

Bir yanıyla tek adam iktidarını yeniden tahkim etmenin diğer yanıyla da özellikle sanayiye ucuz emek haline gelmiş milyonların ne kadar çalışırsa çalışsın geçinemediği için yükselen tepkisini dindirmek

üzere yapılan sosyal yardımlar da yetmez oldu. Ekmek kuyrukları gündem olmuyor ama askıda ekmek almak için fırınların yolunu tutanların, kadın derneklerine yardım için başvuruların sayısı artıyor.

İŞ BIRAKMA EYLEMLERİ VE ÖNE ÇIKAN TALEPLER

Benzer sebeplerle ağustos ayı boyunca tekstil, petrokimya, metal, liman, plastik, savunma sanayi ve genel hizmetler başta olmak üzere ülke çapında farklı iş kollarından örgütlü-örgütsüz onlarca fabrika ve iş yerinde işçiler ek zam talepleriyle direnişe geçti.

İzmir'de HABAŞ, İstanbul'da Mutlu Akü, Ağaç AŞ, Bursa'da Renault, Manisa'da Polinas, Kocaeli'de Novares, Antep'te Sanko Tekstil, Koza Halı, Şireci Cotton ve Şireci Akrikil, MDZ İplik, Erkaplan Halı, Boyar Kimya, Artemis Halı işçileri başta olmak üzere Türkiye'nin dört bir yanında işçiler enflasyondaki artışla beraber ücretlerdeki erimeye karşı ek zam talepleriyle iş bıraktı.

İzmir'de Bornova, Bayraklı, Buca Belediyelerinde, İstanbul'da Kadı-

köy Belediyesi olmak üzere CHP'li belediyelerde başlayan ek zam talepli eylemler, AKP'li belediyelere de sıçradı. Hizmet İş Sendikası'nın eylem yapmamaya dönük tutumuna rağmen Bayrampaşa ve Esenler Belediyelerinde çalışan işçiler inisiyatif olarak ek protokol taleplerini yükseletti.

Harb-İş üyesi savunma sanayi işçileri ise İstanbul, Kocaeli, Kayseri ve Ankara'da ek zam talepli eylemler örgütledi. Sadece işçiler değil, yüzde 25 zam reva görülen kamu emekçisinden, emeklisine insan onuruna yaraşır ücretler için eylemler gerçekleştirdi.

'BİR EKMEK DAHA FAZLA ALABİLMEK İÇİN'

Tüm bu eylemler ve direnişler gösteriyor ki, ister küçük bir atölyede isterse yaşı neredeyse cumhuriyet kadar eski devasa fabrikalarda çalışsın örgütlü-örgütsüz bütün işçilerin ortak sorunu, ne kadar zam yapılsa yapılsın yetmeyen, asgari ücret seviyesine gerilemiş ücretlerle birlikte açlığa varan yoksulluk sorunu.

Şireci işçilerinin iş bırakma ey-

lemlerinin amacını açıklarken "bir ekmek daha fazla alabilmek" diye tariflediği geçim sorunu, yetersiz beslenmeye kadar gerilemiş durumda.

Öyle ki o çok yücelttikleri "kutsal ailede" bütün aile bireyleri çalışsa da sağlıklı beslenemez, kira ve faturalara yetişemez durumda. Bu durumun özellikle çocuklara etkisi TÜİK'in bu yıl ilk defa hazırladığı 7-19 yaş arası çocukları kapsayan çocuk yoksulluk ve yaşam verilerine de yansdı.

Buna göre, Türkiye'de 0-17 yaş arası 9,4 milyon çocuk yani her iki çocuktan biri çok ciddi yoksulluk çekip, sosyal dışlanma riski altında yaşıyor. Ve her beş çocuktan biri okulu terk ediyor. Bu durumun okula devamlılıktan, çocuk işçiliğine, zihinsel gelişimden akademik başarıya, gelecekte doğabilecek kronik sağlık sorunlarından, istismara, iş cinayetlerine çok yönlü sonuçları var.

Bu çok yönlü sonuçların kimin işine yaradığını, bu sonuçları yaratırları da düşünerek, diyebiliriz ki bugün ekonomik taleplerimiz için yoksulluğa karşı verdiğimiz mücadele, sosyal, siyasal, demokratik haklarımız için mücadeleyle birleştirmek artık dünden daha elzem!

Ancak buraya gelmeden önce mücadelenin kimler arasında olduğu, neyi hedeflemesi gerektiği üzerine daha çok konuşmalıyız.

ŞİRECİ DENEYİMİNİN GÖSTERDİKLERİ

Bu açıdan ek zam eylemleri içinde kazanımla sonuçlanan ve eylemler süresince yaşananlar bakımından Şireci işçilerinin mücadelesi tarihi bir örnek!

Kısaca hatırlayacak olursak 2 bin 500 işçinin çalıştığı 5 ayrı işletmeden oluşan Şireci Tekstil'de, işçiler 8 Ağustos'ta teklif edilen düşük zamma karşı iş bırakma eylemi başlattı. Direnişin ikinci gününde patronlar, işçileri bölmek için "Yasal süreç başlatacağız" tehditlerine başlarken, işten atmalara karşı anayasal hakkını kullanarak kent meydana yürümek isteyen işçilerin önü

ne TOMA'larla polis dikildi. Başından sonuna eylemin içerisinde olan ve birliği sağlamakta önemli bir etken

olan Birleşik Tekstil Dokuma ve Deri İşçileri Sendikası Genel Başkanı Mehmet Türkmen gözdağı için gözaltına alındı. Ücret zamları konusunda kentin bütün tekstil fabrikalarının gözünü diktiği bu eylem karşı patronu savunan AKP'li Belediye Başkanı Fatma Şahin'den işçileri yatıştırmaya çalışan CHP Milletvekili Melih Meriç'e, yine eylemlerin başından sonuna kadar işçilere destek olan yayın kurulu üyemiz, Emek Partisi Antep Milletvekili Sevdâ Karaca'yı "provokatör" olarak hedef alan, tepki gösteren işçilere ise "sizin vekiliniz değilim" diye cevap veren İyi Parti Milletvekili Mehmet Mustafa Gürban'a bütün burjuva siyasi parti temsilcileri küçük nüanslarla işçilerin karşısında hizalandı. Bir yanda polisinden mülki amirlerine, kimi yerel basınına kadar direnişin bastırılması için elinden geleni arkasına koymayan işçileri yatıştırmaya çalışan burjuva siyaset ve bütün patronlar, patron örgütlerinin iş birliği diğer tarafta işçilerin taleplerinin karşılanması, işçilerin birliğinin, örgütlülüğünün sağlanması, inisiyatifinin geliştirilmesi için çabalayan sendika ve destek veren işçi sınıfının partisi.

Bir Şireci işçisinin de tariflediği gibi, "işçiler karşılarında ve yanlarında olan güçleri" de görerek kendi aralarında seçtikleri temsilciler aracılığıyla karar alma süreçlerine bütün işçilerin dahil olmasıyla birliğini korudu, tüm bu saldırıları püskürterek, taleplerini kabul ettirdi. Şimdi işçilerin gündeminde insanca bir yaşam ve çalışma koşulları, anayasal haklarını kullanmaların dahi önüne geçen

baskılara karşı hak ve özgürlüklerin korunması için içerde kalıcı bir birliğin sağlanması ve sendikal örgütlenme var. Üstelik alınan zammın çocuğunun eğitim masraflarını dahi karşılamaya yetmeyeceğinin birkaç ay sonra eriyeceğinin de herkes farkında!

Şireci örneğinde olduğu gibi ek zam talepleriyle öne çıkan bu mücadelelerin tamamı bize gösteriyor ki yoksulluğa karşı mücadele, yalnızca çalıştığımız fabrikanın mülkiyetini elinde tutan patronla ya da liyakatsiz müdürlerle bizim aramızdaki bir mücadele değil; rasyonal politikalar adı altında halka kemer sıkma çağrısı yapıp, "ekonomideki durumun farkındayız" diye sabır çekenler "nas"ı unutup faiz artırımına giderken, kendi yamamlarından en ufak bir taviz vermeden bütün yükü vergi, harç, temel tüketim mallarına gelen zamlarla yoksulluktan beli kırılan halka yıkan, sermaye temsilcileri ile işçi sınıfı arasında bir mücadele!

Düşük ücretler ve çalışma koşullarına karşı direnişe geçen işçilerin, emekçilerin önüne patronla birlik olup polis diken, uzlaşma adına hep işçiden taviz isteyen,

mücadeleyi bastırmak için her türlü yolu mubah sayanlara karşı da mücadele!

Esenler ve Bayrampaşa Belediyelerinde olduğu gibi ya da Gama Halı'daki, sanki tek görevleri toplu sözleşme imzalamak gibi davranan, bütün bir işçi sınıfına karşı sorumluluklarını geçtim, kendi üyesinin taleplerine bile kulak tıkayan, işçilerin fiili mücadele örgütleri olan sendikaları ele geçirmiş, bürokratik sendikal anlayışa ve sendika ağalarına karşı da mücadele!

Artan yoksulluk, dünyada neoliberal dönüşümlerin bir sonucu olarak bağımlı kapitalist ülkelerde, tekelleri gericilik anlamına gelen ve hızla gelişen yağma ve rant ekonomisine geçiş, siyasi özgürlüklerin kısıtlanması, bu geçişe karşı koyacak örgütlenmelerin zayıflığı, ucuz işçiliğin artışı, özelleştirmeler yoluyla kamusal hizmetlerin tasfiyesi ve bugün eğitim, sağlık, sosyal güvenlik başta olmak üzere tüm kamusal hizmetlerin maliyetinin emekçilere yıkılmış olmasıyla da ilintili. En nihayetinde AKP iktidarının 20 yıldır uyguladığı sermaye yanlısı ekonomik, siyasi, sosyal politikaların ürünü. Ve önümüzdeki dönemde de vaatlerin tersine ekonomik anlamda emekçiler lehine bir gelişme görmüyoruz.

Dolayısıyla yoksulluğu yaratan üretim ilişkilerini hedef almayan, bu üretim ilişkilerinin sürmesinin garantörü olan siyasi parti ve programlara karşı bütünlüklü bir mücadeleyi ortaya koymayan bir mücadele yoksulluğumuza çare olamaz.

Sadece emeğimizi değil, ellerimizi ve hayatlarımızı da koparan bu sömürü düzenine karşı demokratik hak ve özgürlükler için de mücadele perspektifiyle hareket etmeden yaşam ve çalışma koşullarımızda kalıcı bir değişikliği yaratma şansımız yok!

Fotoğraflar: Ekmek ve Gül

PEKİ ŞİMDİ NE YAPACAĞIZ?

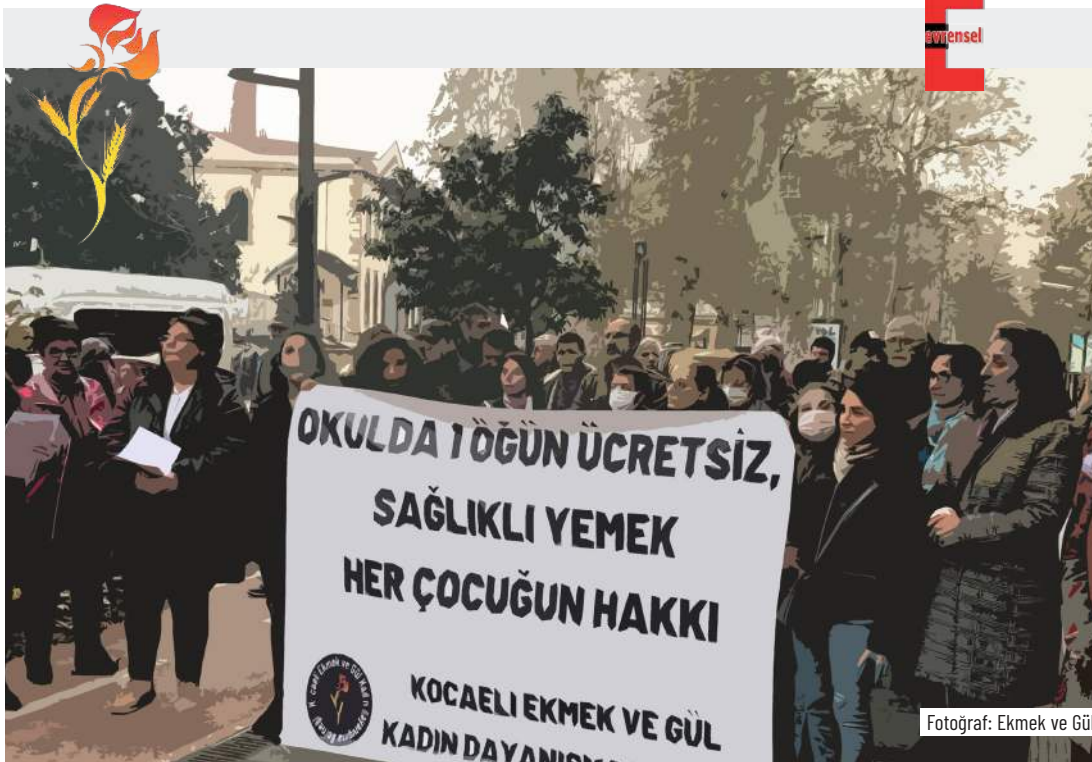
BU perspektiften yola çıkarak; enflasyon, temel gıda maddelerine gelen artış, kira, ulaşım ve faturalardaki önlenemeyen yükseliş, buna karşı ücretlerin hızla erimesi gibi direnişlere neden olan temel sorunların hemen hepsiyle çalışsak da çalışmasak da günlük hayatta erkeklerden daha fazla karşı karşıya kalan biz kadınlar. Aynı zamanda evde ne yemek pişireceğinden, çocuklarımızın ne yiyecek ne giyeceğine bütün ihtiyaçları giderilmesinin ilk muhatabıyız. Yoksulluk sınırı 40 bin liraya dayanmış durumda. Bekar bir işçinin aylık yaşam maliyeti 15 bin lira olan ülkemizde geçtiğimiz ay ek zam almış olsak da biliyoruz ki kısa süre sonra uçup gidecek. Bu nedenle sosyal haklarla da bu kazanımı devam ettirmek gerekli.

Yoksulluğun doğrudan sonucu olarak çocuklarda beslenme yetersizliğine karşı, "Sağlıklı beslenme her çocuğun eşit yararlanması gereken temel bir insan hakkıdır" diyerek geçen yıl başlattığımız ve okul öncesi için kazanımla sonuçlanan her okula bir öğün ücretsiz, sağlıklı yemek kampanyasını bu çerçevede ele almak önemli!

Artan yoksulluğumuza, yoksunluğumuza, baskılara karşı, insanca bir yaşam için ücretlerin yükseltilmesi, zamların durdurulması, vergimizle oluşturulan genel bütçenin okullarda bir öğün ücretsiz beslenme başta olmak üzere kamusal hizmetlere ayrılması, zenginlere servet vergisi getirilmesi için de yükseltmek zorundayız. Ve elbette sendikal hak ve özgürlüklerden, şiddete, ayrımcılığa, ötekileştirmeye, medeni haklarımıza yönelik saldırılara karşı eşitlik mücadelemize kadar bütünlüklü bir perspektifle ele almak zorundayız.

Sadece öznesi olduğumuz çalıştığımız fabrikada, yaşadığımız mahallede, gittiğimiz okulda taleplerimizi yükseltmek değil bahsettiklerimiz. Aynı zamanda öznesi biz olmadığımızda da yani çocuğumuzun okulunda, eşimizin fabrikasında, arkadaşımızın iş yerinde yükselen taleplere güç vererek mücadelenin öznesi haline dönüşmek. Ancak bu şekilde bütün bir yaşamı örgütler, birliğimizi güçlendirir, isyanımızı/mücadelemizi kazanımla sonuçlandırabiliriz.

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

BİR ÖĞÜN, ÜCRETSİZ SAĞLIKLI YEMEK TALEBİMİZİ DUYMAYAN KALMASIN!

‘Al telefonunu, ara komşunu’

Cemre KAVALA
Kocaeli

Yeni eğitim öğretim döneminin başlamasına artık günler kaldı. Haber sitelerinde kırtasiye malzemelerinin ne kadar zamlanmış olduğu haberleri yerini aldı.

Defteri, makası, kuru boyası derken bazı malzemeleri birbirinin yerine ikame etmenin ya da almadan bir süre idare etmenin yollarını arıyor herkes. Ancak zamlardan etkilenen ve yeri doldurulamayacak bir şey var; beslenme çantalarının içi. Geçtiğimiz yıl Kocaeli Ekmek ve Gül Kadın Dayanışma Derneği olarak Kocaeli’de sürdürdüğümüz, Ekmek ve Gül’ün çağrısıyla tüm Türkiye’ye yayılan “Okullarda Bir Öğün Ücretsiz, Sağlıklı Yemek Her Çocuğun Hakkı” kampanyası geçen seneden daha önemli ve öncelikli bir yerde duruyor.

Geçtiğimiz sene okulda saatlerce aç kalan gençlerle, okul önünde çocuğunun karnısını doyurmaya çalışan kadınlarla yan yana gelmiştik. Sabah tostunu yiyip çıkan akşam kadar su dışında bir şey tüketmeyen gençler kantin fiyatlarının pahalılığını anlatırken kampanyayı duyuruyordu. Kadınlar evde pişirdiği makarnayı, bulgur pilavını almış okul önünde beklerken okulda bir öğün ücretsiz ve sağlıklı yemek verilmesinin ne kadar önemli olduğunu anlatıyordu birbirine. Çünkü mesele çocuklarının sadece karnısını doyurabilmek değil, gelişimini, sağlığını, eğitimini, güvenliğini de garanti altına almanın adımlarını attırmak.

Şimdi bu sene fiyatlar daha da arttı. İhtiyaçlar listesi artarken eve giren maaşların alım gücü azaldı. En temel sayılabilecek peynir, zeytin, yumurta alındığında markette üç haneli rakamlar ödenerek çıkılıyor. Koşullar böyleyken sağlıklı bir şekilde beslenebilmek zaten mümkün değil.

MEB ADIM ATMAK ZORUNDA KALDI

Geçen sene yüz binlerce kadına ulaşan kampanya bir kazanım elde etmiş, Milli Eğitim Bakanlığı okul öncesi eğitimde ücretsiz bir öğün yemek vermek zorunda kalmıştı. Çeşitli belediyeler de pilot okullarda ücretsiz öğünler dağıtmaya başladı. Ancak bu bize yetmez. Anaokulundan liseye tüm okullarda ücretsiz, sağlıklı bir öğün verilmeye başlanana kadar mücadeleimize devam edeceğiz. Bunun sözünü verdi kadınlar birbirine.

Şimdi yürünecek yol belli. İş yerinde, mahallede, okullarda bu kampanyadan haberi olmayan her bir kadına kampanyayı anlatmak ilk yapacaklarımızdan biri. Beslenmenin ne olduğu, karnımızı doyurmakla beslenmenin aynı şey olmadığını da anlatmamız gerekiyor. Bu kampanya evde her gün ne pişecek, çocuklar ne yiyecek, bu yedikleri gelişimini nasıl etkiliyor diye düşünen kadınlar için de bir nebze de olsa rahat bir nefes almasını sağlayacak.

Haydi şimdi durma öyle arkadaşını ara, çık git komşuna, soyunma odasına başlat anlatmaya bu kampanyayı. Çocukların beslenme hakkı için daha neler yapabiliriz başlayın konuşmaya.

Sadece kendi kardeşim için değil, tüm kız kardeşlerim için...

MERHABA, ben üniversiteye hazırlanan bir öğrenciyim. Son zamanlarda kadınların gündeminde yeni bir konu var; kız okulları. Gündeme getirilen bu öneri ile 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nun 15. maddesi olan “Okullarda Kız ve Erkek Karma Eğitim Yapılması Esastır” ifadesi oldukça zedelenmekte.

Mevcut sistemde kızını okula erkeklerle aynı ortamda eğitim gördüğü gerekçesiyle göndermek istemeyen velilerin sadece kızların olduğu bir okulda çocuğunun daha sosyal olacağını ve topluma uyum sağlayacağını düşünmesi bu duruma çözüm olacak mı? Gerici aileleri ikna etmek için kız çocuklarının okula gitmesini sağlayacak en verimli yol kız ve erkek öğrencileri ayrı yerlerde tutmak mı?

Bu düşünce yapısında olan velilerin, kızlarının zorunlu eğitim süresi dolduğunda eğitim hayatına devam etmesine destek olmayacağını düşünüyorum. Sonrası aynı hikaye ve mutlak son. Bu yüzden kız okullarına kızlarını göndermek isteyen aileler çocuklarını sadece evlenene kadar okutacaktır diye tahmin ediyorum. Aksinin olacağını

düşünmek pek mümkün değil... Bu öngörüler, laiklik açısından eğitim sisteminin çok kötü bir noktaya çekildiğini gösteriyor. Kadının evde, işte, sokakta yaşadığı sorunlar yetmezken bir de kız çocukları okulda baskılanacak. Bu da kadınların kendi ayakları üzerinde duran bağımsız bireyler olması önünde çok büyük bir engel.

Benim 9 yaşında bir kız kardeşim var. Onun gelecekte böylesi bir yalnızlıkla karşı karşıya gelmesini, kız okullarında okumasını, yalnızlığa kapatılmasını hiç mi hiç istemiyorum. Sadece kendi kardeşim için değil, adını bilmediğim ama duygularıyla konuştuğum ve anlaştığım tüm kız kardeşlerim adına da özgür ve adaletli bir eğitim sistemi istiyorum. Kız okulları ihtimali, hiçbirine gelecek kaygısı yaşatmasın istiyorum.

Daha özgür düşünen, uluslararası ortamlarda başarılı olabilecek insanları tek bir okula, cinsiyete dayalı bir eğitim sistemine sığdıramayız. Her şey daha da zor olmadan ve geç olmadan bu durumun ihtimali bile ortadan kaldırılmalı.

Dilan ACUN
KAYSERİ

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

İktidarın 'keyfine göre' eğitim

Sultan SAYGILI
Ankara

“*Yasa var fakat uygulanmıyor*”, bu tespitleri son yıllarda daha sık duyar olduk. Yasa ve yönetmeliklerin uygulanmayışı hayatın her yerinde olduğu gibi eğitim ve çocuk bakım hizmetleri alanında da karşımıza çıkıyor.

YASASI VAR KENDİ YOK: KREŞ

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 191. maddesinde "Devlet memurları için lüzum ve ihtiyaç görül-en yerlerde çocuk bakımevi ve sosyal tesisler kurulabilir" denilmesine rağmen bu uygulanmazken, maliyet politikasıyla kreşler, sosyal tesis kapsamına alınıp ödenek ayrılmayı yasaklanmıştır. İş yerlerinde kreş talebi, çalışanlar tarafından sendikalar aracılığıyla farklı dönemlerde dilekçe verilecek, çeşitli eylemliler ile talep edilmiş ama uygulanmamıştır. Uygulayan kurumlarda ise çalışanlar ücretsiz olarak faydalananamıştır! Her toplu iş sözleşmesi (TİS) döneminde ise çalışanların iş yerinde ücretsiz kreş talebi yeniden gündem edilmiştir. 2013 yılında Eğitim Sen'in başlatmış olduğu "çalışanların çocukları için kreş" talepli dilekçe verme eylemine, okulumuzda, sendikali, sendikasızbütün kadın çalışanların katılması dikkat çekiciydi.

Kadınların iş yerinde kreş talebini sahiplenmesinde evde çoğunlukla kadınların çocuk, yaşlı ve hasta bakımları üstlenmek zorunda olmalarının yarı büyüktü. İkili eğitim yapılan okullarda sabah derslere erken başlayan öğretmenler özel kreşlere çocuklarını erden bırakma olanağı bulmadığı durumda kendisiyle birlikte okula getirmek zorunda kalarak, çocuğuyla birlikte derse girerek ya da öğretmenler odasında servis saatine kadar yalnız bırakarak, çocuğunu servise verebilmek için yol yöntem arayarak ya da okul idaresi ile arasını iyi tutarak (bunu da birçok olumsuzluğa göz yumarak) ders programını çocuğun kreş saatlerine göre ayarlayabilmek için caba içinde girmektedir. Farklı zamanlarda kreş talebi duyulduğuna rağmen yasadaki olan uygulanmıyordu!

ÖZEL SINIFLARA GÖZ YUMULUYOR

PEDAGOJİK olmadığı ve yasadı yer almadığı halde kamu okullarında özel sınıf uygulamasına ise il, ilçe yöneticileri göz yumuyor, hatta teşvik ediyor. Okullarda oluşturulan özel sınıflar, bazen itibarlı esnaf, öğretmen, MEB çalışanları ya da yöneticileri, paralı velilerin çocukları, bazen de okulun başarılı çocukları birkaç sınıfta toplayarak, yapılmaktaydı. Bu durum ise diğer "başarısız", okula parasal destek veremeyen, "sorunlu", yabancı uyruklu çocukları ayrı sınıflarda toplanması ile sonuçlanıyordu.

Okullarda öğrencilerin sınıflara dağılımı eşit ve dengeli bir şekilde bilerek yapılmıyordu. Özel sınıflara özel uygulamalar yapılrken diğer sınıflarda bir yığın davranış, disiplin problemleri yıl boyunca artarak devam ediyordu. Okulların olduğu, özel okullar ve dershanelerde olduğu gibi reklamlar ile süslenerek, başan görünür kılınarak hem paralı hem de başarılı çocuklar bu okullara çekilmek isteniyordu. Devlet okulları kendi içinde rekabete girerek birbirlerinden öğrenci kapmaya çalışıyordu. Aynı zamanda çocuklarını özel okullara gönderen velilere de vaatlerde bulunarak daha az para ile özel sınıflara öğrenci çekebilmek için okul idarecileri yol ve yöntem arıyor, okula kaynak yaratmaya çalışıyorlardı. Seviye sınıfları oluşturulamayacağı, öğrenciler sınıfsal konumlarına göre ayırıştırılmayacağı, bunun pedagojik olmadığı yasada belirtilmesine rağmen son yıllarda "nitelikli okullara öğrenci yerleştirdik" diyebilmek adına "Her öğrenci değerli ve ayrıcalıklı" ilkesi, bir elin parmağını geçmeyecek sayıda öğrenci için, özel sınıfların dışında kalan yüzlerce öğrencinin mağduriyetleri aharına yapılyordu. Öğrenciler arasında paylaştırma yapılamayacağı, her öğrencinin yeteneğine göre yönlendirilmesinin yapılması gerektiği yasa ve yönetmelikte yer alıyor fakat uygulamada karşılığı yok.

Okulun gözde sınıflarının dışındaki sınıfllarda ise özel öğrenme güçlüğü oları ya da başkaca öğrenme sorunu olan öğrencilerin toplanması bu öğrencilerin kaynaşmasını engellediği gibi diğer öğrencilerin beceri, davranış, yeteneklerini ve akademik olarak da geliştirecek olanakları sınırladı.

DEVLET OKULLARI KADERİNE TERK EDİLDİ

DEVLET okullarında “velileri müşteri gibi görme, müşteri memnuniyeti” ve özel sınıfları oluşturmalarına yol açan süreç, okullara ihtiyaç kadar ödenek verilmemesiyle başladı. Milli Eğitim Bakanları, ekran karşısında “Devlet okullarında para, bağış toplamak, aidat almak, kaynak kitap aldır-mak yasadık” derken her okul yöneticisine ise “Okulun ihtiyaçlarını karşılamamanın bir yolunu bul” diyerek her okulu kendi kaderine terk etti.

Yoksul semtlerdeki okullarda ise bunun sonucunda temizlik ve hijyen sorunu devasa boyutlara ulaştı. Okullar, kendi bütçesini oluşturmak ve giderlerini karşılayabilmek

İçin velleri müşteri olarak görerek aıdat, bağış, özel sınıfa kaydettirmek isteyenenden yükükl para talep etme vb. yöntemleri yasal olmadığı halde uygulamaya başladı. Bakanlık tarafından bilinen hatıda teşvik edilen bu durumun mağduuriyetini ise yine yoksul aile çocukları çekmeye başladı. Devlet okulları, bilhassa ortaokullar, hızla çocukları yeteneklerine göre yönlendiren, davranış geliştiren, hayata hazırlayan kurumlar olmaktan çıkarak, sınava hazırlayan, özel bir derşaneye, öğretmenler ise teknik elemana dönüştü. Yasal olmayan uygulamalar, cezalandırmak şöyle dursun açtıkten teşvik edildi.

SOSYAL HUKUK DEVLETİ İLKESİNDEN ADIM ADIM GERİYE GİDİŞ

BAHSETTİKLERİMİZ sadece okul idarelerinin inisiyatifinde değil, il ve ilçe milli eğitim müdürlerinin bilgisinde sürdürülmektedir. Eğitim sisteminde yaşanan bütün bu süreç, Türkiye Cumhuriyeti Devleti Anayasasında yer alan, “sosyal bir hukuk devleti olması” ilkesi adım adım okullarda yok sayılarak, yasal olmayan işlem ve uygulamalarla cezai yaptırım olmadığı için pratik uygulama haline dönüşerek gerçekleştiriliyor.

KARMA EĞİTİME SALDIRI BİR BÜTÜNÜN PARÇASI

CUMHUR İttifakı ortaklarından HÜDA PAR Başkanı Zekeriyâ Yapıcıoğlu, "Karma eğitimde öğrenciler birbirini taciz edebilir, değer kaybı var, yeni bir anayasal düzenlemeye ihtiyaç var" diyor. Halbuki kamuoyunda da bildiği ve günlerce konuşulan çocukların istismarı, Ensar Vakfında, çeşitli Kur'an kurslarında, tarikatlarda, vakıfların yurtlarında gündem oldu ve olayın üstü hemen kapatılmaya, örtülmeye çalışıldı. İstismar suçlusu ve görevde ağır ihmali bulunan Asım Sultanoğlu'nun hangi gerekçe ile Urfa İl Millî Eğitim Müdürlüğüne ataması yapıldı? 12 yaşındaki kız çocuğuna cinsel istismarda bulunmaktan hapse giren Uşşaki şeyhi, yeni infaz yasasından yararlanarak tahliye olacak! Fakat bunlar ortadayken, daha ne istiyorlar?

ÇOCUKLAR CEMAAT YURTLARINDA

çocukları korunamadı, sahip çıkılmadı, sorumluları cezalandırmadı. Şimdi de değer yabından, karma okullarda çocukların taziye uğrayacağını dem vurarak anayalar değişikliğin gerekli olduğunu söyleyenler yeniden bu iktidar tarafından yaratılan değer kaybına bakmalılar? Sorumlusu karnaya eğitim mi? Yoksa bu iktidardan değerler taşıyarak asırdır yapmak için attığı adımlar, düzenlemeler ve değişiklikler mi?

AKP, iktidar olduğundan beri, yapılan düzenlemeleri görünce değerlerden anladıkları buymuş diyerek endişelenmeye başladık. Tecavüzcüyü aklamak için kız çocuklarını tecavüzcüsü ile evlendirmek üzere yasal düzenlemeler yapmak isteyen bir

İktidar ortağının, hafızalarda hâlâ domuz bağı ile onlarca aydınlatılamayan faili meçhul cinayetlerle anılan birinin anladığı değer ile bizim anladığımız değer ile tabii ki aynı olamaz. 4+4+4 düzenlemesi ile özelleştirmeyle semtlerde yaşayan çocuklar ve kız çocukları mağdur edildi. Vakıf ve cemaatlerin cirit attığı alanlara döndürüldü ve eğitim kurumları bunlara teslim edilmeye çalışıldı. Karma eğitim masaya yatırıldı, müfredata yönelik yapılan defalarca müdahaleler ile eğitim kurumları işlevini yitirmeye başladı. Anayasadaki laiklik ilkesi yok sayılarak, tartışmaya açıldı. Pedagojik hiçbir eğitimi olmayan cemaat, vakıf vb. dini kurumların görevlileri okullarda görevlendirildi, çocuklarımız bunlara emanet edildi.

Sorgulayıcı, deney ve gözleme dayalı, düşünmeye dayalı eğitim yerini sınav odaklı eğitime bıraktı, bu uygulamalar ilköğretime kadar indi. Okullardaki rehberlik saatleri kaldırılarak girişimcilik ön plana çıkarıldı. Rehber öğretmenleri yeni görev tanımları getirilerek nöbet tutan mesleki yönlendirme yapan konuma getirildi.

Okullar, siyaseten atanmış liyakatsiz
larcilere teslim edildi. Öğretmen alımla-
nda torpil, adam kayırma ve şaibeli sınav-
r gündem oldu. Bir çocuk bile emanet
dilmemesi gerekenlere okullar emanet
ildi.

Açlık ve yoksulluk sınırında yaşam sü-
n ailelerin çocukları okula aç geliyorlar.
Her bir düzenleme yapılacak ise bu alan-
yapılmalı. Çocuklar en azından okullar-
bir öğün ücretsiz sağlıklı yemek yiyebil-
eliler. Yoksulluğun, gelir seviyesinin enf-
yon karşısında her geçen gün eridiği,
gün yeni bir zam fırtınası ile uyandırdığımız
dönemde "değerlerimiz elden gidiyor"
ndemi manidardır.

Ücretsiz, nitelikli eğitim hakkından vazgeçmiyoruz

Fotoğraf: Evrensel

Elif TURGUT

Yeni eğitim öğretim yılı başlıyor başlamasına ancak pek çoğumuz için heyecanla değil bin bir kaygıyla. Televizyon kanalları “eğitim kredisi, ihtiyaç kredisi” reklamlarıyla dolu. Çünkü kredi almak, borçlanmak ayı geçirebilmek için neredeyse zorunluluk. Hele de okul başlamadan hemen önce. Defterler kaplanır, çocuklar güzel kırtasiye malzemelerini heyecanla kullanmayı bekliyordur belki ama o kırtasiye malzemeleri nasıl alınacak? Okul kayıt parası, önlük parası, kırtasiye masrafı, servis masrafı artık eğitime kimsenin “ücretsiz” diyemeyeceği şekilde herkesin sırtında bir yük. Geçtiğimiz yıllara göre daha da yük.

Okul öncesi düzeyde okula başlama maliyetleri 2019’a göre; 2022’de yüzde 285,26; 2023’de yüzde 654,36 oranında arttı.

İlkokul düzeyinde okula başlama maliyetleri 2019’a göre; 2022’de yüzde 316; 2023’de ise yüzde 493,8 oranında arttı.

Ortaokul düzeyinde okula başlama maliyetleri 2019’a göre; 2022’de yüzde 304,1; 2023’de ise yüzde 450,5 oranında arttı.

Lise düzeyinde okula başlama maliyetleri 2019’a göre; 2022’de yüzde 286,8; 2023’de ise yüzde 486,4 oranında arttı.*

Eğitim masraflarının aileler için karşılanamaz hale gelmesi çocukların okullaşmasının önünde de risk teşkil ediyor.

Bugün her dört lise öğrencisinden biri açıkta okuyor ya da yalnızca okula kayıtlı görünüyor.

Eğitim Reformu Girişimi raporuna göre 2021 yılında 16-17 yaş grubunda yaklaşık 13 bin 139 kız ve 770 oğlan ço-

cuk resmi olarak çocuk yaşta erken ve zorla evlendirildi.

Zorunlu eğitim kapsamına giren 6-17 yaş arasındaki 570 bin 293 çocuk, 2021-22 eğitim-öğretim yılında herhangi bir eğitim kurumuna kayıtlı değil.

Çocukları eğitimini garanti altına alması gereken Milli Eğitim Bakanlığı ne yapıyor?

Okullaşmayı artırma iddiasıyla karma eğitime saldırıyor. Başkaca çevrelerden, kadın üniversitelerinden, müfredatın değiştirilmesinden, gençlerin birbirini taciz edebileceğinden bahsetme cesaretini çok rahatça gösterebiliyorlar. Bu sırada çocukların okula devam edip etmediğini ise takip etmediğini, çocuk istismarı davalarından öğreniyoruz.

Okullara yeterli bütçe ayırmayınca “ücretsiz” olan eğitimde bir anda kayıt paraları alınıyor, veliler kendi evinin elektrik faturasını ödeyemezken okula bilmem kaç ampul, kaç top kağıt almak durumunda kalıyor. En ucuzu nereden alınır diye dört dönüyor kadınlar. Bütçe ayrılmayınca okulların hijyen koşulları da tartışmalı. Sizin çocuğunuzun okulunda kaç temizlik görevlisi var? Mükün mü bu kadar çocuğa bu kadar az görevlinin yetişmesi?

Çocukların beslenmesini ise ancak Türkiye geneli bir kampanyadan sonra sadece okul öncesine ücretsiz sağladılar.

Yani hayır tüm ekonomik yükü, çocuğun gelişiminin tüm garantisini her bir aileye yıkıyor, çocukların eğitimini, gelişimini kendiliğinden bir hale bırakıyor.

Ama bir yandan da okullardaki eğitimi dinselleştirmek için her türlü bütçeyi, imkânı ayırıyor. Kendi yapmadığında devletin vermesi gereken her sosyal hizmetten devlet çekildiğinde yerini tarikatların, dini vakıfların doldurmasına izin

veriyor. Ağustos sayımızda pek çok kadının çocuğunu nasıl sübyan mekteplerine göndermek zorunda kaldığına yer vermiştik.

ÇOCUKLARIN EĞİTİMİ VE GELİŞİMİ KİMİN UMURUNDA!

Çocukların eğitimi ve gelişimi için harcanmayan paralar bakın çocukların gelişimine değil de nasıl eğitimin niteliğinin azaltılmasına, dinselleştirilmesine ayrılıyor:

MEB 2023 bütçesinin yarısından fazlası olan 245 milyar lira parayı ilk 6 ayda bitirmişler. Türkiye’de, okullar temizlikçi parası bulamazken, bakanlık yurt dışına 4 milyar lira yollamış.**

Sözcü’den Sultan Uçar’ın haberine göre 81 İl Milli Eğitim Müdürlüğü de toplam 37,7 milyar liralık bütçelerinin yüzde 81,7’si olan, 30,8 milyar lira parayı harcamış.*** Yani Milli Eğitim Müdürlükleri kasası boşalmış olarak yeni eğitim dönemine başlıyor.

MEB’e bağlı Din Öğretimi Genel Müdürlüğünün, 2022’de 13,6 milyar lira olan bütçesi, 2023’te yüzde 99 artışla 21,5 milyar lira olurken, 11 milyar 447 milyon lirası 6 ayda harcandı.

Temel eğitimde, din için 10 milyar 781 milyon lira ayrıldı. 2022’nin ilk altı ayına göre okul öncesi din eğitimine harcanan para yüzde 109,8 arttı.

2022’nin ilk 6 ayında, sivil toplum adı altında MEB bütçesinden 706 milyon lira alan vakıflara, 2023’ün ilk 6 ayında, 2 milyar 566 milyon 318 bin lira ödenmiş. Hükümete yakın vakıfların, eğitim bütçesinden aldığı pay geçen yıla göre yüzde 71 arttı.

2023 bütçesinde MEB dahil pek çok bakanlığı gerisinde bırakan Diyanet İşleri Başkanlığı 35 milyar 910 milyon lira almıştı. Ancak bu da yetmedi Diyanet İş-

leri Başkanlığı, depremin yaralarının sarılması için hazırlanan ek bütçeden de 276 milyon 218 bin lira ek ödenek aldı. Diyanet’in 2023 yılı bütçesi, deprem bütçesinden gelen yeni ödenekle 36 milyar 186 milyon liraya çıktı.****

Diyanet İşleri Başkanlığının geçen yılın ilk 6 ayında 9.8 milyar lira olan gideri bu yılın aynı döneminde 19.6 milyar liraya çıktı. Yüzde 99 oranında artış oldu.

ÇEDES projesi ile okullara “manevi danışman” adı altında din görevlileri atanıyor.

LAİK EĞİTİM, DAHA ÇOK BÜTÇE

Evet, eğitimin dinselleştirilmesine karşı çıkmak da eğitimin gerçekten ücretsiz olmasını istemek de birbirinden ayrılan talepler değil. Nitelikli ve ücretsiz bir eğitim mücadelesini ancak bir arada vererek anlamlı. 2024 yılı bütçeleri harıl harıl hazırlanıyor şimdi bakanlıklarda, komisyonlarda. En yüksek bütçeyi kimin alacağına dair bir tahminimiz var. Ama bütçenin halkın ihtiyaçlarına göre planlanmasını da o bütçeyi yazanların insafına bırakamayız herhalde. O yüzden bütçe laik, bilimsel, nitelikli ve parasız eğitime ayrılmalı demek önümüzdeki dönem bütçe görüşmeleri başlamadan da önemli bir yerde duruyor.

* CHP Genel Başkan Yardımcısı Lale Karabıyık’ın açıkladığı eğitim raporu

** MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı 2023 Yılı Mali Durum ve Beklentiler Raporu

***<https://www.sozcu.com.tr/2023/egitim/milyarlarca-lira-yurtdisina-ucmus-7782767/>

****<https://www.sozcu.com.tr/2023/gundem/ek-butceden-diyanet-cikti-7737682/>

Fotograf: Evrensel

İstedikleri gibi eğitim olmaz

**Bir kadın eğitimci
Kadıköy-İstanbul**

Geçtiğimiz haftalarda bir sınav görevinde ilkököl öğretmeniyle karşılaştım. Bir öğretmen olarak öğretmenimle bu karşılaşma sevindirici ve anlamlı oldu. Olayın tüm duygusallığı ve eski günleri yad etmenin hoşluğu bir yana çalıştığımız okullardan da hasbihal ettik. İsmi lazım değil bir siyasetçinin adına yapılmış bir devlet okulunda çalışıyormuş. İmkanlarımız, fiziksel koşullarımız, sınıf mevcutlarımız, kaynaklarımız kıyasa lüzum duyulmayacak biçimde farklı. Onun okuluna yapılan “bağışlar” milyonlar... Haliyle eğitim de farklı. Pek çok devlet okulunda olmayan imkanlar bazı okullara daha fazla sağlandığında veliler de verilen eğitimi umursamaz hale geliyor. Bu kadar imkanı olan bir okulu “kız okulu” haline getirirlerse de “ne kadar olanaklı” diye insanları ikna etmeye çalışırlar muhakkak.

CİNSİYET AYRIMCILIĞI GÖRMEZDEN GELİNEMEZ

Yılların kazanımı olan karma eğitim şimdi Milli Eğitim Bakanının “gerekirse kız okulları açarız” sözleriyle tartışmaya açıldı. Karşıt görüşlülerin argümanlarına bakıldığında akademik başarıyı da cinsiyet rollerinin gelişimini de öğrencilerin öğrenme stillerini de sosyal ve psikolojik gelişimlerini de cinsiyete dayandırıyorlar. 50 yıl önceki, kadınların erkeklerle satranç oynayamayacağı, matematikte 4 işlemden öte gidemeyeceği fikirlerinin benzerleri bunlar.

Çocukların geleceğini düşünen halkın önemseydiği bir ölçüt olan “başarı” üzerin-

50 yıl önceki, kadınların erkeklerle satranç oynayamayacağı, matematikte 4 işlemden öte gidemeyeceği fikirlerinin benzerleri bunlar.

den karma eğitim tartışması yapmak da işlerine geliyor. Başarı dedikleri de eğitimi konuların öğrenimi ve başarıyı ulusal sınavlara indirgemek. Bu sınavlar sistemi, rekabetçi eğitim anlayışının ürünü.

Kaldı ki okulun sınıf mevcudundan tutun da eğitim ortamının niteliği gibi pek çok şeyi hiçe sayıp tek başına cinsiyete dayalı bir değerlendirmeye okul başarısına bakmak büyük bir yanlış. Paralı, piyasa merkezli, rekabetçi bir eğitim anlayışının sonucunda eleştiriye kapalı, sorgulamayan, itaat eden, biat eden, nesneleşmiş pasif çocuklar istiyorlar gerçekte.

‘DAYATMA’ DİYENLERİN DAYATMASI

Okullarda kız ve erkek öğrencilere dair beklentiler, davranışlar, mesleki yönlendirmelerin toplumdaki cinsiyet rollerine paralel olması bu rollerin yeniden üretilmesine sebep oluyor. Yani toplumdaki cinsiyet eşitsizlikleri okullarda yeniden üretilmeye çalışılıyor. Erkeklerle kızların beyinlerinin farklı olduğunu, erkeklerin fizik, kimya, bilgisayar, motor dersi gibi alanlarda kızların da dil, edebiyat, sosyal bilgiler alanında daha yetenekli olduğunu söylemenin kendi bilimsel olmaktan öte cinsiyetçi! Kadınları ve erkekleri bu şekilde farklı alanlara yönlendirmenin pedagojik bir karşılığı yok. Asıl dayatma budur ve

karma eğitimi bir “dayatma” olarak niteledirenlerin dayatmasıdır. Bu dayatmanın sebebi kadınların gelecekte en büyük başarısının iyi bir yuva kurup kocalarına “destek” olacakları bir işte çalışmaları olarak görülmesidir.

Aynı zihniyet kız çocuklarını Orta Çağ zihniyetiyle “tehlikeli” varlıklar olarak görüyor. Kız çocuklarını dikkat dağıtan cinsel objeler; erkek çocuklarını da potansiyel tacizci ilan iden bir “akıl” bu. Birbirlerinden farklılıkları dolayısıyla yarışamadıklarını söylüyorlar. Bireyi bir sosyal varlık olarak görüp onu bir bütün olarak geliştiremeyen bir eğitim zaten başarılı değildir. Böylesi bir eğitime maruz kalan bir toplum hayatını yöneten kişilerden değil iktidarın belirlediği sınırlara biat edenlerden oluşur. Aynı cinsten iki kardeş bile birbirinden farklı şekilde öğrenme becerisi gösterebilirken bugün okulları kız erkek diye ayırarak eğitimin tüm sorunlarını çözebileceğini düşünmek akıl dışı.

Peki kız öğrenciler ve erkek öğrenciler ayrı okuduğunda nasıl olacak? Ayrı mı yaşayacaklar? Sosyal yaşamda bir arada olduğu her iki cinsten çocuğun da birbirini tanıması, eşit bireyler olarak kabul etmesi, birbirini cinsel obje olarak görmeyip sağlıklı ilişkiler kurması adına küçük yaşlardan itibaren birlikte okuması önemlidir. Günlük hayat akışının bir sonucudur aile-

de, sokakta, okulda, iş yerinde farkı cinsiyetlerin birbirini görüp tanınması. Kadın ve erkeklerin eşit haklara sahip olmasından rahatsız, kadının toplumsal yaşamda daha aktif rol almasını istemeyen; erkek egemen bir toplum yaratma gayesinin ürünü bu karşıtlık.

KIZ ÇOCUKLARININ OKULLAŞMASI İÇİN NE YAPTILAR?

Asıl dert kız çocuklarının okullaşması olsaydı zaten şimdiye kadar onları saf dışı bırakacak hamleler yapılmazdı. (4+4+4 düzenlemesi, kursların okul yerine sayılması vs.) Okullarda olmayan kız çocukları nerede peki? Cinsel istismarın evlilikle affı ile çocuk yaşta evliliğin yolunun açıldığı, yoksullukla boğuşan 2 milyon çocuk işçinin olduğu ülkemizde gerçekten sorun karma eğitim mi?

EŞİTLİKÇİ, ÖZGÜRLÜKÇÜ, LAİK VE BİLİMSEL EĞİTİM!

Toplumsal yaşamdan ayrı değil okullar da. Bir yandan toplumdaki eşitsizliklerden etkilenir okul. Bir yandan da toplumun ekonomik, politik kültürel özelliklerini etkileme gücü vardır. Tek cinsiyetli eğitim geleceği etkilemek için okulların bu gücünü kullanmak üzere ortaya atıldı. Duayla yetişen fasulye deneyine TÜBİTAK ödülü veren zihniyetin amacı belli evet, ama biz demokratik, katılımcı, eşitlikçi, özgürlükçü, laik ve bilimsel bir eğitim talebinden bir adım geri atmamalıyız! Toplumumuzun ve çocuklarımızın geleceği için bilimsel yollar tercih edilmeli. Okullarda ve toplumun geri kalanında insan haklarına dayalı bir yaşam biçimi oluşturmak tek seçenek.

'Beslenme koyamıyoruz, kırtasiye cep yakıyor'

Gizem ÇELİK
İlknur HAYLAZ
Esenyalı-İstanbul

2023-2024 eğitim ve öğretim yılının başlamasına sayılı günler kaldı. Son dönemde yüksek enflasyon oranları, temel tüketim ürünlerine ve vergilere gelen zamlar okul masraflarına da yansıdı. Geçtiğimiz yıla göre kırtasiye malzemeleri ve okul kıyafetlerine yüzde 100'ün üzerinde zam yapılması nedeniyle çocukları okula yeni başlayan ya da birden fazla çocuğu ortaöğretimde olan veliler ne yapacaklarını kara kara düşünmeye başladı.

Eşi tersane işçisi olan bir kadın arkadaşımızla okul harcamaları ile ilgili sohbet ettik. Okula giden tek bir çocuğu var. Geçen dönem etrafından aldığı yardımlar sayesinde çocuğunun okul masraflarını karşılamış, bu dönem de eltsinin yanına taşınmayı düşünüyor. Çocuğuna eltsisi bakacak ki kendisi de işe girebilsin. Okulda beslenme konusunda sıkıntı yaşadıklarını söylüyor arkadaşımız: "Evime doğru düzgün bir şey alamadığım için çocuğuma beslenme de koyamıyorum. Bir poğaça alabilirsem onu koyuyorum. Çocuğuma ne meyve suyu ne de süt alabiliyorum, isteklerini hiçbir şekilde karşılayamıyorum."

'ÇOCUKLAR AÇ KALİYOR'

Eşi ilaçlama şirketinde çalışan ve üç çocuğu olan Nergis'le konuşuyoruz. Nergis iki çocuğunun ortaokula gittiğini, eşinin düzenli bir işi olmadığını ve ilaçlama işi çıktıkça çalıştığını söylüyor: "Kış aylarında hiç iş bulamıyor. Günlük

veya haftalık işlere gidiyor. Kirada oturuyoruz. Koşullar çok zor."

İki çocuğu okula göndermekte çok zorlandığından bahsediyor Nergis: "Çocuklara bu sene okul forması alınması lazım ama alacak bütçemiz yok. Okul masrafları zaten cep yakıyor. Bir defter 50 lira olmuş. Ben iki çocuğa bu masrafı nasıl yapacağım diye düşünüyorum. Okula beslenme olarak hiçbir şey koyamıyorum. Verdiğim harçlıklar da yeterli olmuyor çoğu zaman... Çocuklar aç karna eve gelmiş oluyorlar."

OKUL MALZEMELERİ VELİLERİN SIRTINA BİNDİRİLİYOR

Çocuğu ilkokula bu yıl başlayacak olan Neslihan'dan kayıt için parası almamışlar

Görsel: Canva Pro

UCUZLUK PEŞİNDE GEZİYORUZ

ZİNCİR marketlerden birinde karşılaştığımız bir kadın arkadaşımızla alışveriş esnasında konuşuyoruz. "Bu defterler nasıl 60, 70 lira olabilir?" diyor ve devam ediyor: "Bu sene fiyatlar aldı başını gidiyor. Anlamıyorum ki ekonomi sadece bizlere mi kötü? Başımızdakiler çocuklarına defter, kalem parası düşünmüyorlar, özelde okutuyorlar. Bizler ise market market dolanıp ucuzu aramak düşünüyoruz."

EĞİTİM

ÇOCUKLARIMIZIN HAKKI

BİRGÜL okul masrafları ile ilgili yardım talebiyle derneğimize geliyor. "Çocuğa forma, çanta, ayakkabı, defter, kalem gibi birçok şey almam lazım. Ama hepsi çok pahalı. Ne yapacağım diye düşünüyorum. O yüzden size geldim. Geçen sene sizden çanta almıştım. O çanta bizi çok idare etti. Bir daha destek olur musunuz? diye geldim" diyor Birgül ve tepkisini şu sözlerle dile getiriyor: "Çanta fiyatlarına bakmaya korkar oldum. Bu sene bizim için çok zor ve masraflı olacak. Bizler yokluk ve yoksulluk içinde çocuklarımızı okutmak isterken şartlar gün geçtikçe daha da içinden çıkılmaz hale geldi. Devlet okullarında eğitim gören tüm öğrenciler ücretsiz eğitim alsın, ücretsiz yemek hakkı olsun istiyoruz. Bunlar zor şeyler değil."

MESAI SAATİNDE DAYANIŞMA SOHBETLERİ:

Okul harçlığı, mücadele gerekliliği

İAÜ Kadın Araştırmaları Kulübünden bir kadın öğrenci

MERHABA Ekmek ve Gül okurları. Önümüzdeki dönem okul harçlığını çıkarabilmek için bir kafede çalışmaya başlamıştım. Sıcakların hâlâ etkisini sürdürdüğü şu günlerde kapı önünde insanları selamlayarak onların etrafında fır döndüğüm bir günde iş görüşmesine gelen arkadaşın tesadüf bu ki İstanbul Aydın Üniversitesinde okumaya başlayacağını öğrendim. Kafe arkalı önlü olduğundan molalarda karşılaşmamız epey zordu. Ben de bir gün iş çıkış Anna'nın yanına gittim. Mesai saatinde onu zora sokmamak adına hem ona yardım ediyor hem de okula dair sorular soruyordum. Anna pilotaj bölümünü kazanmış, Romanyalı bir öğrenci. Neden bu okulu tercih ettiğini, okulun öğrenim ücretlerine yaptığı zamlardan haberi olup olmadığını sorduğumda "Okula dair yapılan zamların haberi önüme düşmüştü. Öğren-

cilerin öğrenim ücretlerine gösterdiği tepkiyi haklı buldum. Okulu tercih ettim çünkü yüzde 50 burslu olarak okulu kazandım. Okula gittiğimde öğrendim ki yabancı olduğum için yalnızca yüzde 10 burstan faydalanabiliyordum" dedi.

DOLAR KURUYLA ÖDEME MECBURİ, HAYAT ZOR

Çalışmaya başlama sebebinin bu ücretlendirmeye alakası olup olmadığını sorduğumda "Tam da bunun için çalışmaya başladım. 25 bin liraya okuyabilecekken uluslararası öğrenci olduğum için 90 bin liraya okuyorum. Üstelik bu ücreti yalnızca dolar kuruyla ödeme yapmam lazım" diye yanıtlıyor.

Okul başladığında da çalışmayı düşünüp düşünmediğini sorduğumda ise "Zaten okul ücretini karşılayabilmek için çalışıyorum, mecburen çalışacağım. Fakat kaygılıyım. Hem okulu hem dersleri yürütebilir miyim emin değilim. Sosyal

hayatı düşünmüyorum bile. Şimdi bile izin günümde evde sadece dinleniyorum, çıkıp arkadaşlarımla bir kahve bile içemiyorum" diyor.

HAKLARIMI ÖĞRENMEK İSTİYORUM

Eğitimden ve okuldan beklentilerinin ne olduğunu soruyorum Anna'ya, "Gelecekte iş sahibi olabilmek için nitelikli eğitim almam lazım. Ayrıca sosyalleşebileceğim olanaklar oldukça kısıtlı, aktif kulüplerde rol almak istiyorum" diyor. Kulüplerden konu açılınca içinde bulunduğu Kadın Araştırmaları Kulübünün zammı karşı tepkide aktif rol aldığını, kampüste, hayatın her alanında kadınların ve LGBTİ'lerin hakları için mücadele edebilecekleri bir zemin yarattığını anlattı. Kesinlikle böyle bir kulübün içinde bulunmak istediğini söyledi ve ekledi: "Bir kadın olarak kendimi yalnız hissetmek için kulübün önemli olduğunu düşünüyorum. En önemlisi bir kadın olarak haklarımı öğrenmek istiyorum."

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

1 EYLÜL DÜNYA BARIŞ GÜNÜ'NE TARİHSEL SEYİR:

Siyah eşarplı Kata Pejnović

Sıla ALTUN

Dünya'nın dört bir yanında bölgesel savaşların kızıştığı, büyüğünden küçüğüne tüm ülkelerin hızla silahlandığı bir dönemden geçiyoruz. Sosyalist dönemde birlikte kardeşçe yaşamayı başarmış Rusya ve Ukrayna savaşıyor, bir yandan emperyalist ülkeler kendi sömürgelerinde darbeler örgütleyiyor, bir yandan Orta Doğu'da savaş durumu Türkiye'nin de dahil olduğu biçimiyle devam ediyor. Emperyalist ülkelerin birbirleriyle girdikleri kıyasıya rekabet, her geçen gün yıkımın ve vahşetin büyümesine yol açıyor. Bu yıkım büyürken barış talebi her geçen gün daha büyük önem kazanıyor. 1 Eylül Dünya Barış Günü ise emperyalizmin yarattığı en kanlı savaşlarından biri olan 2. Dünya Savaşı'nın başladığı günde kutlanıyor.

1 Eylül Dünya Barış Günü; emperyalizmin yıkıcılığı, vahşeti ve buna karşı emekçilerin, işçilerin verdikleri mücadeleyi hatırlatmak ve büyötmek açısından büyük önem taşıyor. Bu yazımızda ise emperyalizmin, faşizmin yıkıcılığına karşı mücadele eden yüz binlerce kadından birini konu alacağız.

Kata Pejnović, 21 Mart 1899 tarihinde şu an Hırvatistan'a bağlı olan Lika bölgesinde dünyaya geldi. Kata'nın babası Dmıtar, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu polisi için çalıştıktan sonra emekli olarak çiftçilik yapmaya başlamıştı. Annesi Jelena ise alaylı bir terziydi. Kata, beş kardeşi ve ebeveynleri, Dmıtar'ın emekli maaşının da desteğiyle ayakta kalmaya çalışıyordu. Ancak yoksulluk ailenin hayatta kalmasının koşullarını zorluyordu. Ne de olsa köy ekonomisi dağılıyor, feodalizm doğmakta olan kapitalizme yeniliyordu. Kata ilkokulda parlak bir öğrenci olsa da eğitimine devam etmedi ve zengin toprak sahiplerinin evlerinde ailesini beslemek için çalışmaya başladı.

HALKLARIN KARDEŞLİĞİ İÇİN MÜCADELE VEREN BİR KADIN

Genç yaşta evlenen Kata, evlendikten sonra da süt satarak ailesinin geçimini sağlamaya devam etti. Ancak Komünist Parti ile tanıştığında hayatı değişti. Kata, Komünist Partiyle birlikte çalışma yürütürken, köylülerin maruz bırakıldığı yoksulluğun ve cehaletin karşısında köylü kadınlarla yan yana geldi. Bu süreçte Lika bölgesindeki Smiljan bölgesel komünist hücrelerinde aktif çalışma yürüttü. İspan-

ya İç Savaşı'na maddi destek sağladı. 1938'de yürüttüğü mücadeleyi daha ileriden sürdürebileceği Yugoslav Komünist Partisine katıldı. Kadınların örgütlenmesi ve işçi sınıfının safına kazanılması için büyük bir özveri ile çalıştı. Kadınların kendi sorunları için işçi sınıfının yanında örgütlenmeleri için çalışırken Lika bölgesinde örgütlenen Sırp-Hırvat gerilimini engellemek üzerine barış ve kardeşlik çağrılarını yaygınlaştırdı.

FAŞİZME KARŞI YAS DEĞİL, ÖFKE

Kata, işçi sınıfını, kadınları, Hırvatları ve Sırları sömürsüz, eşit ve barış içinde bir dünya kurmak için mücadeleye çekerken, Yugoslav polisinin radarına girdi, baskı ve tehdit altında çalışmasını sürdürmeye devam etti. Ancak Kata'nın Komünist Partie üye olmasından kısa bir süre sonra 2. Emperyalist Paylaşım Savaşı patlak verdi. 1941'de faşist Almanya Yugoslavya'yı işgal ederek, sermaye iktidarının terörünü ülkenin en küçük bölgesine kadar indirdi. İşgalin hemen sonrası faşist kukla devleti Bağımsız Hırvatistan Devleti'nin ilanı ardından faşistlerin Lika bölgesine düzenlediği saldırılardan birinde eşini ve üç çocuğunu kaybetti. Devlet, Kata hakkında bilgi almak için eşine önce işkence yaptı, daha sonra onunla birlikte biri on dokuz, biri on üç ve biri üç yaşında olan oğullarını öldürdü. Bu süreç Kata için oldukça yaralayıcıydı ancak onu mücadeleden geri çekmedi. Yasını temsil ettiği söylenen siyah eşarpla, faşizme karşı halkın ör-

1944'te kurtarılan Split'te Dalmasyalı kadın savaşçılar (Fotoğraf: Wikimedia commons)

Soldan sağa Mica Šlander Marinko, Kata Pejnović, Maca Gržetić i Mitra Mitrović (Fotoğraf:Wikimedia Commons)

Fotoğraf: Wikipedia Public Domain

gütlenmesi için pes etmeden çalışmaya devam etti. Bu nedenle Kata daha sonra "siyah eşarplı kadın" olarak tanınmaya başladı. Onun acısı, ailesini elinden alan faşizme karşı örgütlü bir öfkeye dönüştü.

KADINLAR FAŞİZME KARŞI AYAKTA

Özellikle okuma yazma bilmeyen köylü kadınları emperyalizmin en kanlı diktatörlüğüne, faşizme karşı ayaklanmaya çağırdı. Antifaşist örgütlenmeyi kadınlar arasında yaygınlaştırmak adına Hırvatistan'daki ilk kadın gazetesini, Mücadelede Kadın'ı* kurdu. Aynı yıl Komünist Parti, faşizmin karşısında halkın birleşik mücadelesinin güçlendirilmesi adına kadınların kendi özel ihtiyaçları için de örgütlenebilecekleri Anti Faşist Kadın Cephesi'ni** kurdu ve ülkenin dört bir yanından kadınların katılımıyla düzenledikleri konferansta Kata, bu örgütün ilk başkanı olarak seçildi. Aynı yıl Yugoslavya Halk Kurtuluşunun Antifaşist Konseyi toplantısına katılan tek kadın delegesi oldu. Kata, burada da kadınların

siyasi, ekonomik ve sosyal haklarının genişletilmesini savundu. Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti'nin kuruluşunda rol aldıktan kısa bir süre sonra Hırvatistan Komünist Partisinin merkez komitesinde görev yaptı. Hayatının sonuna kadar da mücadelenin bir parçası olarak yaşamaya devam etti.

Kata Pejnović hakkında ne yazık ki bildiklerimiz bunlarla sınırlı. Ancak Kata hakkında bildiğimiz sınırlı şeylerden bize köylü bir kadın, kendi hayatını; ailesinin ve tüm emekçi, işçi, köylülerin hayatını kapitalizmin zindanından kurtarmak için yeniden kurduğunu gösteriyor. Kata, patronların hükümetinin en vahşi biçimine karşı işçi, emekçi, köylü kadınları ancak bunların kurabileceği bir barış için savaşımaya çağırdı. Kata gibi yüz binlerce kadın sermayenin savaşlarına, halkların sömürsüne ve ölümüne karşı mücadele etti. Kata ve onun gibiler sadece ahlaki bir bakış açısıyla barışı savunmadı. Onlar bu yıkımın sorumlularına karşı savaşıarak barışı inşa etti, işçi sınıfının barışını.

*Mücadelede Kadın'ın orijinal ismi "Žena u Borbi" dir.

**Orijinal ismi Antifašistički Front Žena

Görsel: Canva Pro

Bir varoluş mücadelesi: MEDENİ HAKLARIMIZ

Av. Gamze GÖKOĞLU

Geçtiğimiz ay Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Mahinur Özdemir Göktaş “Süresiz nafaka ödemek gibi uygulama kabul edilebilir olamaz” sözleri ile diğer bakanlıklarla birlikte bu konuda çalışma yapılacağını hedeftediğini belirtti. Hemen peşinden ise Adalet Bakanı Yılmaz Tunç, katıldığı canlı yayında nafaka, tazminat, boşanma gibi Aile Hukuku alanında geniş bir düzenleme hazırlığında olduklarını söyledi. Bakanların peş peşe yapmış oldukları açıklamalardan Medeni Hukuk alanında kapsamlı bir değişiklik planlaması yapıldığı anlaşılıyor.

Uzun zamandır toplumda gerçek anlamda bir mağduriyet olmamasına rağmen “Süresiz Nafaka mağdurları”, “Kadın yasaları mağdurları”, “Boşanmış Babalar Platformu” gibi isimlerle gündeme getirilip özellikle 6284 sayılı Yasa ve Medeni Kanun’un mağdur ettiği ileri sürülüyor.

Boşanan kadının yoksulluk nafakasının kaldırılması, evlilik yaşının indirilmesi, çocuk istismarcılarına af getirilmesi gibi konular uzun zamandır gündeme getiriliyor. 2016 yılında Meclis bünyesinde kurulan Boşanmaların Önlenmesi Komisyonu detaylı bir rapor yayımladı. Çocuk istismarına evlilik ile af getirilmesi, boşanmanın zorlaştırılması, nafaka ve mal paylaşımı haklarının yok edilmesi, aile danışmanlığı, aile hukukunun dini temele oturtulması da bu komisyonun önerileri arasındaydı. Komisyon önerileri arasında bulunan bu konular yıllardır çeşitli vesileler ve farklı zamanlarda gündeme getirilmesine rağmen kadınların ve toplumun itirazı, karşı sesi yükseltilmesi ile rafa kaldırılıyor. Şimdi karşımıza yeniden getirilenlere bir bakalım.

NAFAKA NEDİR? NEDEN ÖDENİR?

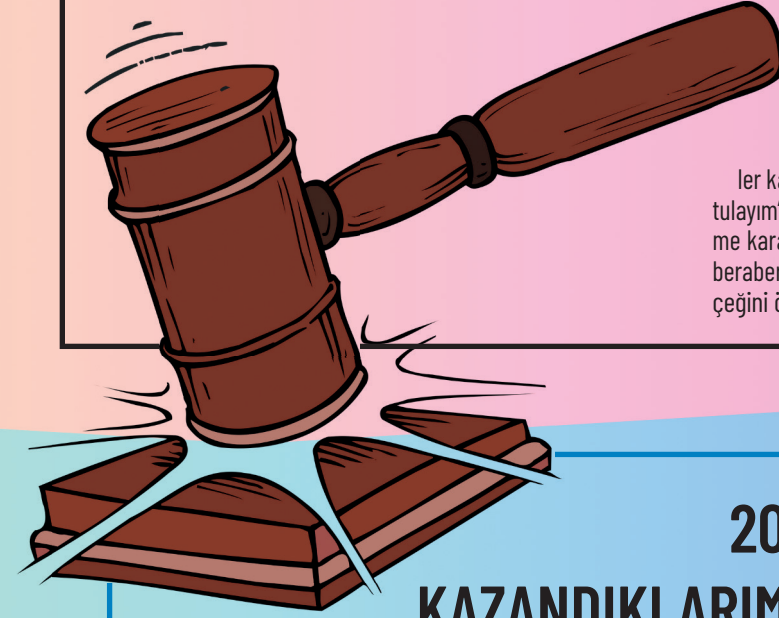
NAFAKA üzerinden açılıp derinleştirilerek tüm Medeni Kanun’daki haklara kadar uzayan tartışmalara kısaca “Nafaka nedir ve hangi durumlarda ödenir?” hususlarını açıklayarak başlayabiliriz. Boşanma kararı sonucu verilen 2 tür nafaka vardır. Biri yoksulluk, diğeri iştirak nafakasıdır. Kanunda yoksulluk nafakasının boşanma kararı ile birlikte yoksulluğa düşecek tarafa verileceği, iştirak nafakasının ise boşanma sonucu velayeti kendisine ve rilmeyen eşin çocuğun bakım ve eğitim giderleri için yapacağı ödemedir. Burada şunu vurgulamak gerekir ki “yoksulluğa düşme” ifadesi ile anlatılmak istenen hiçbir gelirin olmaması, ekonomik olarak muhtaç durumda olması değil, kişinin evli kalınan dönemdeki yaşam standardının altına düşmesidir.

Görüleceği üzere her iki nafaka da kanunda sadece kadına özgülenmemiştir. Hem kadının hem de erkeğin nafaka talep etme hakkı vardır. Ancak kadın istihdamının düşüklüğünden çalışma hayatındaki ücret eşitsizliğine; eğitimden uzaklaştırılıp çocuk yaşta yaptırılan evliliklerden, çocuk ve yaşlı bakımının kadınlara yüklenilmesine kadar hayatın her alanına yayılan kadın erkek eşitsizliğinin doğal bir sonucu olarak nafaka ödenmesine karar verilen taraf çok büyük oranda kadın olmaktadır.

NAFAKA GERÇEKLERİ

BİR yandan nafaka yüzünden hayatının ipotek altına alındığını iddia edenler varken gelin bu iddialara mahkeme salonlarından bakalım. İddiaların yaşamda gerçek bir karşılığı var mı?

2020’de İstanbul Barosu bünyesinde Adli Yardım merkezine yapılan başvurular sonucu açılan boşanma davaları üzerinden nafaka raporu hazırlandı. Raporda incelenen 1023 dava dosyasının sadece 125 tanesinde yoksulluk nafakasına karar verildiği ve çekışmeli boşanma davalarında verilmiş olan yoksulluk nafakalarının ortalaması aylık 381,63 lira olduğu belirtilmiştir. Dosyaların yaklaşık yüzde 88’inde farklı sebeplerle yoksulluk nafakası kararı verilmemiş.

Rapora göre 2020 yılında incelenen 1023 dava dosyasının 57’inde yani yaklaşık yüzde 56’sında kadınların yoksulluk nafakasını hiç talep etmemiş olduğu, 155’inde yani yaklaşık yüzde 15’lik bölümünde kadınların dava açıldığında yoksulluk nafakası talep etmelerine rağmen dava sürerken bu taleplerini geri çekmiş oldukları görülmüştür.

Kadınlar, gördükleri şiddetten bir an önce kurtulmak ya da erkek tarafından çocukları alıp göstermeyeceği tehdidi gibi birçok nedenle çoğu zaman nafaka talebinden vazgeçmekte ya da her zorlu koşula rağmen nafaka talebinde bulunsa da nafaka miktarları çok düşük kalmaktadır.

Tabii bir de karar verilmiş olan nafakayı tahsil edebilme zorlukları var. Son zamanlarda neredeyse her gün, basında ya da sosyal medyada nafaka ödemek için böbreğimizi satmak zorunda kalıyoruz gibi abartılı söylemlerle mağduriyet yaratmaya çalışsalar da adliyelerin icraya verilen borçlarını dahi ödenmeyen nafaka borçları ile dolup taşıdığını görüyoruz.

Velayeti annede olan çocuğuna ödemesi gereken iştirak nafakasını bile ödemekten kaçınan erkekler karşısında, tehdit ve şiddet dolu bir yaşamdan “yeter ki kurtulayım” diyerek her türlü hakkından feragat eden ya da mahkeme kararına rağmen nafakasını alamayan ve çocuklarıyla beraber yoksulluk içinde bir yol bulmaya çalışan kadınların gerçeğini önümüze seriyor.

2002 ÖNCESİ VE KAZANDIKLARIMIZLA SONRASI

GELİN 2002 yılında değişmeden önce Medeni Kanun’da ne gibi düzenlemeler olduğuna bir göz atalım.

○ Değişiklik öncesi 743 sayılı Kanun 152.maddesi ile “Koca, birliğin reisidir.” diyerek evi seçmek, eş ve çocuklara bakmak gibi temsil ve karar yetkileri erkeğe verilmiş, kadının görevi eve bakmak ve gücünün yettiği kadar kocasına yardımcı olmak olduğu düzenlenmiştir. Çocuğun velayeti ortak olmakla birlikte anlaşmazlık olduğu zaman erkeğin kararının geçerli olduğu kanunla düzenlendiği gibi yasal mal rejimi olarak mal ayrılığı kabul edilmiştir. Buna göre evlilik birliği içinde satın alınan mallar kimin üzerine kayıtlı ise kural olarak boşanma durumunda da onda kalacaktır.

○ Evli kadının meslek edinmesi, çalışması da kocasının iznine bağlı kılınmıştır. 1990 yılında çalışan bir kadın açtığı boşanma davasında kocası bu maddeyi fırsat bilerek kadına zarar vermek için çalışma iznini kaldırmış ve kadın da açtığı dava ile bu madde ile erkeğe ayrıcalık tanındığını, cinsiyeti dolayısıyla kadının kocaya köle yapıldığını ileri sürmüştü. Bu madde hem kadının kişilik haklarını ihlal ettiği hem de kadın erkek

eşitliğine aykırı olduğu gerekçesiyle 1990 yılında AYM tarafından iptal edildi.

Kadın erkek arasında büyük bir eşitsizlik yaratan, evlilik birliği içinde edinilen mallar yönünden kadınlara ciddi hak kayıpları yaratan kanun maddeleri uzun yıllar kadın hareketinin önemli mücadelesine alanlar oldu ve 2002 yılında Medeni Kanun’da esaslı değişiklikler yapıldı. Bu değişiklikler ile Eşlerin evlilik birliğinde eşit söz hakkına sahip olması,

Kadınların evlilik ile birlikte kendi soyadlarını da kullanabilmesi

Evlilik birliği sırasında yasal mal rejimi edinilmiş mallara katılma olarak değiştirilerek evlilik boyunca elde edilen malların eşler arasında eşit paylaşılması,

Eşlerin velayeti birlikte kullanacakları, Eşlerin oturacakları evi birlikte seçecekleri ve eşlerden biri diğerinin açık rızası olmadan “aile konutu” üzerindeki tasarruflarına sınırlandırma getirebileceği kazanımları kanunda yerini aldı.

BOŞANMA İLE NAFKA VE TAZMİNAT DAVALARININ AYRILMASI

ADALET Bakanı Tunç, boşanma ile nafaka ve tazminat taleplerinin ayrı davalar olarak görülmesi ile uzun süren davaların önüne geçilebileceğini belirtti. Boşanma davalarında tazminat ve nafaka kararları tarafların kusur durumlarına göre, kusur durumları ise boşanma sebebi ve iddiaları ile belirle-

niyor. Dolayısıyla, davaları ayırmanın pratikte hiçbir faydası olmayacak aksine sürecin daha fazla uzamasına neden olacaktır. Şiddet ve tehdit dolu bir yaşamdan kaçmaya çalışan kadınlar bu süreçten kurtulmak için haklarından feragat etmeye zorlanacak.

AİLE ARABULUCULUĞU ŞİDDETE DAVETİYE

MEVCUT arabuluculuk kanununda aile içi şiddet iddiası mevcutsa o uyuşmazlık için arabuluculuk yoluna gidilemeyeceği düzenlenmektedir. Şiddet denilince aklımıza ilk olarak fiziksel şiddet gelse de kadınlar cinsel, psikolojik, ekonomik olmak üzere çok farklı biçimlerde şiddete maruz kalabiliyorlar. Aile arabuluculuğu önüne gelen olayda şiddet olmadığını nasıl ve neye göre tespit edecektir?

Günümüzde şiddet iddiası bulunmayan boşanma dosyası yok denecek kadar azdır. Kadınlara

boşanma sürecinde zorunlu arabuluculuk yolunun gösterilmesi ve kadınların şiddet uygulayan kişiyle bir araya getirilmesi, kadınlar için daha ağır şiddete davetiye çıkaracaktır.

Bir diğer sorun ise aile arabuluculuğunun nasıl yürütüleceği noktasında toplanıyor. Bugün aile hukukunda değişiklik için çalışmalar yapılacağı belirtilirken Mecliste şeri hukuk istediğini açıkça belirten milletvekillerinin sözleri yankılanıyor. Kadınlar aile arabuluculuğu yolu ile şeri hukuka mahkum edilemez.

BİRLEŞEREK YOL ALACAĞIZ

MAYIS ayında yapılan genel seçimin hemen öncesinde Anayasanın Ailenin Korunması Ve Çocuk Hakları başlıklı 41. Maddesinin değiştirilmesi teklifi ile yeniden gündeme gelen tartışmalarda kadınlar, bu teklifinin geçmesinin Medeni Kanun’un kişi, aile ve mirasla ilgili bölümlerinin tamamen, sil baştan değişmesine sebep olacağına ilişkin tepkilerini dillendirdiler. Hemen sonrasında gelen seçim sürecinde kadınların hakları partiler arasında pazarlıklara dönüştü ve Cumhuriyet İttifakı özellikle 6284 sayılı Kanun ve Medeni Kanun’daki kadınların kazanımlarına yönelik saldırılara protokollerinde açıkça yer verdiler.

Tüm bunlarla, kadınların kazanılmış tüm haklarına topyekûn bir saldırı olacağı aşikâr. Kadınlar için adeta bir var oluş mücadelesine dönüşen bu süreçte tek bir hakkımızdan dahi vazgeçmemek için her alanda birleşerek yol almamız kaçınılmaz. Bu mücadeleyi hep birlikte büyütelim.

BİZE RAHAT YOKSA SİZE DE RAHAT YOK

Kendi gölgemizden korkmadığımız sokaklar

Ben Tuzla Sanayi Bölgesinde çalışan bir tekstil işçisiyim. Bazı geceler beş arkadaşla mesaiye kalıyoruz. Mesaiye kalan işçilerin sayısı az olduğu için işçi servisi çıkartmıyorlar. Bizi ticari taksi ile evlerimize gönderiyorlar. Taksinin güzergahının servisi ile aynı olması gerekiyordu. Taksi bizi servisle aldıkları yerlere bırakacaktı. Evime yaklaşıncaya saat geç olduğu için taksiciye “Beni eve bırakır mısınız? Geçtiğim sokaklar çok tenha ve ışık yok. Korkuyorum” dedim. Taksici de “Hayır bana böyle bir şey denilmedi. Ben sizi buraya bırakacağım” diyerek yanıt verdi. Ben de mecburen indim. Eve doğru yürürken sürekli arkama dönüp baktım, sanki ensemde bir nefes var gibiydi. Yere baktığımda kendi gölgeyi arkamdaki birinin gölgesi sandım. İrkilip olduğum yerde zıpladım. Şu an bu mektubu yazarken bile o günkü korkum aklıma geliyor. Gölgeyden irkildiğim gecede, fiziksel olarak iyi olsam da psikolojik olarak harap haldeydim. Adım gibi eminim ki bunu yaşayan, ruhu yara bere içinde, ağır hasarlı dünya kadar kadın var. Çünkü hayatımızın her alanında fiziksel, psikolojik ve ekonomik şiddete uğruyoruz. Sokakta tanımadığı erkekler tarafından kimisi bıçakla, kimisi kılıçla öldürülen kız kardeşlerimiz gibi öldürülmek istemiyoruz. O yüzden gölgesinden irkilen kadınların sayısı daha da çoğaldı.

Biz kadınlar olarak gölgemizden korkmamızı isteyenlere karşı dişimizle tırnağımızla var ettiğimiz hayatlarımız, dik korkusuz duruşumuzla dünyaya, patronlara, sermayeye, sisteme meydan okuyalım!

*Tekstil işçisi bir kadın
Tuzla-İSTANBUL*

İşe giderken tacize uğramak istemiyorum

MERHABA, benim adım Sibel. 43 yaşındayım ve 10 senedir ev işinde çalışıyorum. Temizlik için gittiğim evlerde çok yoğun çalışıyorum, nefes almaya bile vakit bulamıyorum.

Size her sabah işe giderken maruz kaldığım tacizden bahsetmek istiyorum. Durakta otobüs beklerken gelen geçen arabaların korna seslerine bir de “Gideceğiniz yere bırakayım” şeklinde sözlü taciz ekleniyor. Durağa gelen otobüse sıkış tıksı bir şekilde binmek zorunda kalıyoruz. Balık istifi yolculuk yaparken bir yandan fiziksel tacize karşı kendimi korumaya çalışıyorum. Tacize uğradığımda ve sesimi yükselttiğimde yolcular arasından bazıları, genellikle erkekler, “Beğenmiyorsan taksiye bin” diyor. O zaman tacize uğradığıma mı, haklıyken haksız duruma düştüğüme mi yoksa yaşadığım bu duruma

mı üzüleyim bilemiyorum. Bu durumu her gün onlarca kadın yaşıyor. Sürekli böyle sözler duymak, kadın olmanın zorlukları, ev işinden daha çok yoruyor bizleri. Ancak bu yorgunluğu dayanışarak üzerimizden atabiliriz. Tacizi ve kadınları suçlayan zihniyeti birlikte mücadele ederek değiştirebiliriz.

*Ev işçisi Sibel
Tuzla/İSTANBUL*

Sokakta özgürce yürüyebilmeliyiz

MERHABA ben Naz, 19 yaşındayım. Tuzla Sanayi Bölgesindeki bir tekstil fabrikasında çalışıyorum. Her sabah işe gitmek için 5.45'te evden çıkıyorum. Evden çıktığımda saat çok erken olduğu için sokakta çok fazla köpek oluyor. Onlardan korktuğum için farklı yolları deniyorum. O da yetmezmiş gibi bazı sokaklarda sokak lambası yok, olanlar da birden sönmüş açılıyor ve daha da korkuyorum. Yürürken sürekli arkama bakıyorum. Bu yüzden servise geç kalıyorum. Yolu bitince “Evet bugün de hayattayım” diyorum.

Sabah işe giderken neden bir kadın arkasına dönüp bakmak zorunda hisseder ki? Çünkü bu ülkede farklı sokaklarda kadınlar katlediliyor ve çaresizce ölüyorlar. Bu ülke değişmeli çünkü kadınlar özgür değil! Çünkü insanlar aç! Çünkü işçiler eziliyor! Biz kadınlar arkamıza bakarak yürümek istemiyoruz. Sokaklarda özgürce yürüyebilmeliyiz. Yazdıklarımı okuduğunuz için teşekkürler.

*Tekstil işçisi Naz
Tuzla/İSTANBUL*

Mahallemizde bir gün evli kalıp ömür boyu nafaka alan yok!

HER sıkıştıklarında nafaka hakkını tartışmaya açıyorlar. Nafaka hakkını tartışmaya açanlar mazet olarak “Bir gün evli kalıyor, bir ömür nafaka alıyorlar” argümanını sunuyor. Oysa ki nafaka hakkını kaldırmaya çalışanlar bir gün kadınlara sorsaydı şunu görebilirdi: Nafaka tartışmasında sığındıkları örnekler, bahaneler bizim mahallerde yok! Sekiz yıldır faaliyet gösteren Tuzluçayır Kadınları Dayanışma Derneği olarak binlerce kadınlara yüz yüze geldik, böyle bir örneğe rastlamadık.

Ama görüşmelerde bulunduğumuz kadınlarla başka örnekler çoktu. Aile içinde yaşadığı fi-

ziksel, psikolojik, ekonomik şiddetten kurtulmak için boşanmak isteyen, boşanabilmek için nafaka talep etmeyen kadınlar vardı. Nafaka almayı açık sınırların altında yaşayan kadınlar, nafaka vermemek için sigortasız çalışan erkekler vardı. Nafaka hakkı olmasına rağmen yıllarca alamayan, adliyelerde, icralarda uğraşan kadınlar vardı.

Kadınların çoğu nafaka alamaz, çocuklara ödenen nafakalar bile bir ayakkabı parası etmezken, 35-40 bin lira maaşla çalışandan bir erkeğin 13 yaşındaki öz çocuğuna 700 lira nafakayı ödemediğini, aylarca süren mahkemeyi, nafakanın

istinaf ve icra sonucunda alınabildiğini gördük. Onun da icra sonucunda 50 lirası kesiliyordu. Biz kadınlara ne kadar nafaka ödendiğini ya da ödenmediğini siz düşünün!

Çocuğun velayeti ayrılan eşlerde büyük oranda kadınlara veriliyor. Çocuklara verilen nafaka çocuğun günlük bir su, bir simit ihtiyacını bile karşılamıyorken, tüm maddi manevi yük annedeyken kadınların nafakası tartışılıyor. Siz hangi dünyada yaşıyorsunuz bilmiyoruz ama biz gerçek dünyada bunları yaşıyoruz. Sizler haklarımızı ve hayatlarımıza göz koydukça biz kadınlar

kadın düşmanlarını tanıyor güçleniyoruz. Daha çok yana yana gelip örgütleniyoruz.

Biz kadınlara şiddetten, cinayetten, açlıktan ölümü reva görüyorsunuz. Ama biz buna izin vermeyeceğiz! Çekin elinizi haklarımızdan ve hayatlarımızdan, biz kadınlar insanca yaşamak ve yaşatmak istiyoruz. Nafaka hakkımızı savunuyoruz, kadınların ve çocukların nafakası artırılmasını istiyoruz!

*Elif SALMANOĞLU
ANKARA*

MAHSA AMİNİ'NİN ÖLDÜRÜLMESİNİN ARDINDAN GEÇEN 1 YIL Mücadele şifremiz güncel, direnişimiz baki

E.AVA

Sınırın az ötesinde bir yıldır yaşananları duymayan kaldı mı? İran'da yaşananları. Bize yazılı olarak ulaşamayan, arada telefonla ulaşabildiğimizde gelen ilk seslerin ve yanıtların birikimiyle ilerleyeceğiz bu yazıda.

-Alo

-A-l-l-o-o...

-İnternet yine mi çekmiyor? İyi misiniz?

-Le.. Tut..landı. Burası karışık...

Kim? Nerede? Yine niye tutuklanmış? Öldü mü? Sorularının saatlerce cevapsız kaldığı bir sene geçirdik. İnternetin bağlanmasını saatlerce bekleyip içeriden haber almanın yollarını denemek, gururlanıp, üzülmüş, mücadeleye sarılmak yaşadığımız duygu geçişlerinin minik bir yansıması.

Kadınların saç telleri ne kadar da ihtisamlı bir süreci birbirine ördü. Sokaklarda başörtülerinin savrulması, "Kadın, yaşam, özgürlük" sloganının tüm ülkede yankılanması başlı başına İran rejiminin sınırları içinde görkemli bir hareket olsa da Mahsa (Jina) Amini isyanı ve hareketi çok ötesine geçti.

Jina, 16 Eylül'de ahlak polisi tarafından başına aldığı darbe sonucu hayatını kaybetti. Peki nasıl mücadelemizin şifresi oldu? Şimdi bu mücadele nerede?

Jina'nın annesi Mojgan Eftekhari geçtiğimiz hafta kızına hitaben "Herkes başlattığın yolun sonunu merakla bekliyor" demişti. Bu doğru. Hareketin sokaktaki sönümlenmiş hali fokurdamaların üzerini örtse de hareketin, rejimin baskılarına karşı güç tazelemeye, nefes alıp tekrar ayağa kalkmaya çalıştığı ortada.

Aslında Mojgan bize kendimizden olan birçok kadını hatırlatıyor. İran devriminin ilk yıllarından itibaren hiç şüphesiz tüm hareketler sürecinde en önemli unsurlardan biri evlatlarını kaybeden annelerdi. Jina hareketine yön veren örgütlenmelerin biri de "ilerici anneler" oldu. Tutuklu aileleriyle dayanışmayı ören, öldürülenlerin ailelerini hareketi ilerleten unsurlar haline getiren ilerici annelerin önemli etkilerinden bahsetmek gerek.

'KORKMAYIN, BİZ HEPİMİZ BİRLİĞİZ'

-Bir daha görmeyeceğim! Gözümünden ne istediler?

İran rejimi hep isabetli ateş eder. Sokak eylemlerinde en çok karşılaştığımız, kadınların gözüne doğru açılan ateşlerdi. Birçok kadın bu süreçte gözlerini ve görme yetisini kaybetti. Ama mücadele durmasın diye "Gözümüz, gönlümüz yapacağımız devrimde" dediler.

Sağlıkçı kadınların bu süreçte dayanışma ağlarının örülmesindeki öneminden ne kadar bahsetsek az. İran rejimine karşı ve rejime rağmen canı pahasına taşıdığı ilk yardım çantasıyla yaralılara yardım eden kadınlar bu sürecin en önemli parçalarından biriydi. Sağlıkçı kadınların bir kısmının İran rejimi tarafından öldürüldüğü bir sürece de şahit olduk.

'BALTALADIKÇA ÖLMEDİK, YEŞERDİK'

-Atlamadı. Hayır kendini öldürmedi. Öldürüldü.

İran rejimi eylemler esnasında özellikle daha küçük yaşlarda olanları takibe alarak inşaatı tamamlanmamış binalara sürükledi. Binalardan aşağıya doğru itilen birçok kadın hayatını kaybetti. 17 yaşındaki Nika, tıp öğrencisi Aylar gibi... İran rejimi bu süreci "intihar etti" diyerek yönetti ama halk adım adım ne olup bittiğinin farkındaydı.

Sadece binalardan atılanlar değil günlerce kaybolup sonra otoban kenarında ölü bulunan kadınlar ve kız çocukları, günlerce gözaltında işkenceye, tacize, te-

cavüze maruz kalıp serbest bırakıldıktan birkaç gün sonra kendini öldürenlerin sorumlusu da İran rejimidir.

'İŞÇİ ÖĞRETMENİMİZ, SINIF ÖNDERİMİZ'

-Hak talebi etrafında birleşildi. Biz greve çıkıyoruz!

Özellikle öğretmen ve emekli kadınların işçi ve emekçi hareketinde önemli rol oynadığını söyleyebiliriz. Öğretmenlerin, öğrencilerinin yanında durması, okullarda protestolara katılanları kendi canları ve özgürlükleri pahasına kolluk kuvvetlerine teslim etmedikleri bir sürece şahit olduk. Öğretmenlerin hem kendi yaşam koşulları için hem Jina hareketinin bir parçası olarak grevler örgütlemesinin önemli bir kısmında kadınlar vardı.

Fabrikalarda yükselen eylemlerin ve grevlerin kısıtlı da olsa bir kısmı kadınların birliği ve dayanışmasından oluştu. Grev süreçlerinde fabrikalardaki işçilere yardımcı olmak için giysi, maske, kendini koruması için malzemeler, yiyecek ve içecek tedarikinde kadınların rolleri az değildi. Fabrikada başlayan ve sokağa taşan işçi eylemlerinde "İşçilerin çocuklarıyız, yanlarında yürüyoruz" dövizleri ve sloganlarıyla yürüyen kadınların sayısı yadsınamaz.

'ULUSLAR SIRT SIRT, DÜŞMAN ORTADA'

-Artık dil, ulus ve mezhep oyunları sonlandı. Bizlerin yüzü devrime...

Bu hareketin en önemli özelliklerinden biri Beluc ve Kürt kadınların harekete katılımı, Arap, Türk, Lor, Fars ka-

dınlarının birbirine kenetlenmesi. Farklı bölgelerdeki dilleri kullanarak slogan atması, ezilen kadınların sesini yükseltmesi oldu.

Jina hareketi, ulusların ezilmişliğini teşhir eden, kadın mücadelesini ulus mücadelesine bağlayan önemli ve sonuç çıkarılması gereken bir yerde duruyor.

'ÖZGÜRLÜK, ÖZGÜRLÜK, ÖZGÜRLÜK'

-Okullarda ders boykotu, sokaklarda en öndeyiz!

Bu sürecin bir ayağı da öğrenci hareketinin büyük illerde harekete verdiği yöndü. Özellikle üniversite kapılarının kapatılmasıyla içeride kalan öğrencilere açılan ateşler, kız yurtlarına yapılan saldırılar, kız liselerine yapılan kimyasal saldırılar bu süreçte kadın öğrencilerin ana hedeflerden biri olduğunu gösterdi. Eğitime ve toplumsal yaşama katılımıyla kadınlar bu süreçte hem öğrenci komitelerinin oluşması ve güçlenmesinde hem sokak hareketinin örgütlenmesinde etkili rol oynadı.

'YAŞASIN KADIN DAYANIŞMASI'

-Bavulumu topluyorum. Tek bavulla çıkacağım...

Birçok kadın alacağı ağır hapis cezaları, işkence, sorgu sürecinde taciz, tecavüz ve kırbaç cezaları yüzünden ülkeyi terk etmek zorunda kaldı. Birçok süreçte uluslararası sözleşmelere dayanarak Türkiye, İran'da politik nedenlerle iltica etmek isteyenlerin ilk durağı olmak zorunda. Dolayısıyla İran'dan gelen kadınlarla Türkiye'de örülen dayanışma ağı sınırları aştı geçti.

Hareketin zaafalarının da olduğu göz ardı edilemez. Değişim için gerekli alternatif tam anlamıyla ortaya koymasının, kitleye yön verecek örgütlerin oluşamamasının zayıflığını yaşıyor. Ancak Jina hareketinin birçok kazanımla birlikte İran'da ve dünyada kadın hareketi için bir mücadele deneyimi ve mirası bırakacağı ortada.

KADIN İŞÇİLER TÜRK METAL'E SESLENİYOR:

'TİS görüşmelerini işçilerin talepleri olmadan yapamazsınız'

Salcomp Xiaomi'den bir işçi

Merhaba Ekmek ve Gül okurları.
Size Salcomp XIAOMI fabrikasından bir işçi olarak yazıyorum bu mektubu.

Hepimizin bildiği üzere yavaştan kış geliyor. Okullar açılacak, yine türlü türlü geçim kaygıları hepimizi saracak. Bir dert bitmeden diğeri başlıyor. Fabrikada son günlerin gündemi TİS süreci. Hem fabrikadaki son durum hem de TİS sürecine dair birkaç şey paylaşmak istiyorum.

Fabrikamızda çoğunluk kadın işçi. Bu sebepten dolayı kadınlarla olan iletişimimizde hayata dair yaşadığımız birçok zorluk gündemimizde oluyor. Fabrikada sürekli değişen mesai saatleri, iş yerinde maruz kaldığımız sistematik mobbingler bizleri çok zorluyor. Namaza gitme baskısından tutun da günde sadece bir kez çalışırken lavaboya gitme hakkımızın olması veya su içmeye bile gittiğimizde dakika tutulmaması gibi birçok baskı ile karşı karşıyayız.

ÇALIŞSAK DA BİR KAHVE İÇMEYE İMKANIMIZ YOK

İş hayatında yaşadıklarımız bizleri dışardaki özel yaşamımızda da sorun yaşamamıza yol açıyor. Günlük 11 saat çalışmanın yeterince yorucu olmasına rağmen eve gidince çalışmak zorunda kalmamız "artık yeter" dedirtiyor. Ülkemizin bulunduğu ekonomik ve sosyal koşullar zaten belli. Bizler de birçok çalışan kadın gibi bu durumdan oldukça şikayetçiyiz. Çünkü marketten pazara kadar evlerimize eskiden aldığımız ürünleri alamıyoruz. Bırakın sosyal bir yaşamı bir kahve bile içmeye artık imkânımız yetmiyor.

Tüm bu süreçler yaşanırken sessiz kalmak, bu süreçle müdahale etmemek mümkün olmuyor. Ama orada da sorunlarla karşılaşıyoruz. Sendikacı bir iş yeriyiz, hem de Türkiye'nin en büyük sendikası, Türk Metal'de örgütlüyüz. Ama gelin görün ki sendikasız herhangi bir

Fotoğraflar: Ekmek ve Gül

fabrikadan farkımız yok. Son 1 buçuk yılda asgari ücrete gelen her zamda bizim maaşlar asgari ücretin altında kaldı. Bura-

dan pay biçmek gerekirse sendikamızın ne kadar "mükemmel" bir toplu sözleşmeye imza attığını görüyoruz. Sendika geldiğinden beri bizim aleyhimize o kadar çok şey yaptı ki, artık hiçbirimizin sendikaya güveni kalmadı. Hatta artık sendika ne derse desin işçiler sendikanın arkasına takılıp hareket etmeyecek. Hem temsilcilerin tavırları hem sendikanın bizim sürekli gözümüzü boyaması... Artık karnımız tok. Ama sendikaya müdahale etmek de bizim elimizde.

KAPALIKAPILAR ARDINDAN TİS SÜRECİ YÜRÜTÜLEMEZ

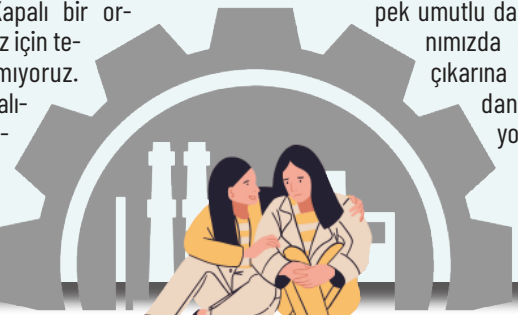
Sözleşme tarihimiz yaklaşıyor, hepimiz dört gözle sözleşme zamanını bekliyoruz. Bu kez neredeyse tüm işçilerin talepleri belli. Biz işçiler yine kapalı kapılar ardında temsilcilerin taleplerimizi dinlemeden sözleşmeye oturmasına izin vermemiz lazım. Arkadaşlarımızla sohbet ettiğimizde, kimisi özel sağlık sigortası, kimisi kreş yardımı, kimisi zam oranının yükseltilmesi, kimisi regl izni, kimisi zorunlu mesailerin kaldırılması, kimisi vergiden muafiyet meselesinden

'Sendikadan beklentim kalmadı'

MERHABA ben Salcomp fabrikasında çalışan bir kadın işçiyim. Bizler Xiaomi markasının telefonunu üretiyoruz. İşe girdiğimden beri sıkıntı çekiyorum. Sürekli disiplin adı altında mobbingi görüyoruz. Bant sistemi olarak çalıştığımız için çıkarttığımız telefon sayısını sürekli yükseltiyorlar. Nefes bile alamıyoruz artık. Sürekli "haydi haydi" baskısıyla çalışıyoruz. Bu durumda itiraz ettiğimizde, "Beğenmiyorsan kapı orada" tehditleri ile karşılaşılıyor. Kapalı bir ortamda çalıştığımız için temiz hava alamıyoruz. Günde 11 saat çalışıp eve geldiğimizde bitkin düşüyoruz. Ekonomik olarak zor

bir dönemden de geçiyoruz. Evimiz kira, önümüz kış. Eşimin tek maaşıyla geçinemiyoruz. O yüzden çalışmak zorundayım. Tüm çalışan kadın arkadaşlarım gibi bu baskılara mecbur kalıyoruz. Türk Metal Sendikasında örgütlüyüz ve maalesef sendika bizden yana değil işverenden yana tutum sergiliyor. İşçiler artık gidip sendikaya dertlerini bile anlatamıyor. Biliyor ki çözüm olmayacak. TİS sürecimiz yaklaşıyor. Maalesef pek umutlu da değilim. Bizim yanımızda olmayıp işverenin çıkarına düşünen sendikadan beklentim artık yok.

**Salcomp
Xiaomi'den
kadın işçi**

bahsediyor. Çünkü bizler de bu ülkede yaşayan diğer kadınlar gibi yarınımızdan endişeliyiz. O yüzden Türk Metal'e buradan da seslenmiş olmak istiyoruz:

Biz işçilerin taleplerine kulak verin, bizimle konuşmadan sözleşme yapmanızı kabul etmiyoruz. Bizim çalışma koşullarımıza bize sormadan karar veremezsiniz. Sözleşme hazırlanırken işçilerin de taleplerinin yer aldığı bir taslak oluşt-

urulmalı, hatta sözleşme görüşmesine dileyen işçi arkadaşımızın katılımı organize etmelisiniz.

Aksi bir sözleşme zaten yine patrona yarayan, işçilere hiçbir getirisi olmayan bir sözleşme olacaktır.

Biz kadınlar ise birbirimize destek olmalıyız, öteki beriki demeden yan yana gelip taleplerimizi konuşmalıyız, taleplerimizin yer alacağı bir sözleşme için birlikte hareket etmeliyiz.

Yılın bir ayı ama ne ay!

**Öykü ÖZÖĞÜT HEKİM
Ordu**

Karadeniz bölgesinin büyük geçim kaynağı olan fındık ayı bitiyor bile. Fındığı üretenden, işçileri bahçelere taşıyan servis çalışanından, sulayan, gübreleyen, toplayan, patosa veren yüzlerce işçinin alın terinden büyüyen bir ekonomi. Fındık ticaretinden değil, geçim derdinden bahsedelim ve fındık işçisi kadınları dinleyelim istedik biraz. Sohbetimize katılan birçok kadın arkadaşımız oldu. Kimi çocuğunu evlendirmek için para biriktiriyor, kimi kışlık kömür alabilmek için. Çocuğundan yaşlısına hepsinin tek bir isteği var, geçinebilmek.

Fotoğraflar: Ekmek ve Gül

TEDAVİ MASRAFLARI İÇİN İKİ BÜKLÜM

Fındık bahçesinde neşesini hiç kaybetmemiş Nurter'in yanına gidiyorum, başlıyoruz sohbet.

"Bakma sen benim bu neşeli hallerime, 56 yaşına geldim gerçekte bir gün yüzü görmedim" derken bir taraftan da iş arkadaşlarına takılıyor: "Yine dalında fındık bırakmışsın, ben arkamı topluyorum, borcun olsun." Sonra bana dönerek "Hiç gülmeden zaman geçer mi kızım?" diyor ve devam ediyor anlatmaya: "Yıllardır fındık bahçelerine giderim. Yılın bir aydır benim kazanç kapım. Ağustos ayı benim değerli ayımdır. Diğer aylar için ufak ufak harçlık yapıyorum kendime."

Koca bir "Ahh" çekip "Bu yıl başka diyor ve devam ediyor: "Daha fındığa başlamadan kanser hastası olduğumu öğrendim. Aslında benim durumumda yapılacak bir iş değil fındık toplamak. Eğil kalk, dallara asıl, belim ağrıyor. Fındık bahçeleri pistir, böceklidir, yokuştur, dikenlidir. Gelmeyip de ne yapayım sen söyle? Benim gibi bir hastanın o bahçelerde olmaması gerekiyor ama ne gelir elden. Eşimden ayrıldı çok oldu. Çoluğum çocuğum yok, hiçbir yerden gelen bir gelirim yok. Kız kardeşim ile birlikte yaşıyorum. Kardeşim geçimizi sağlamak için el işi yapıp satıyor pazarda. Birbirimizi böyle idare ediyoruz. Bir ayın yorgunluğu geçer. Geçmeyen, bitmeyen yoksulluk. Günlüğü 750 lira için iki büküm çalışıyoruz saatlerce. Dışarıdan bakıldığında güzel para diyenler de oluyor. Ama hayat o kadar pahalılaştı ki geçinmek çok zor artık. Anlayacağın bir kadın olarak bu dünyaya çileli geldim çileli gideceğim. İnsan gibi yaşamak bizim de hakkımız değil mi? Bize bu hak niye verilmiyor? Kazandığım parayı ne mi yapacağım? Gezmeyeceğim, yemeyeceğim, giyinmeyeceğim. Tedavi masraflarım için bunca çabam.

'KADININ İŞLERİ YAŞI KAÇ OLURSA OLSUN BİTMEZ'

"BENİM yanıma da gel" diye seslenen Meryem'in sohbetine eşlik ediyorum şimdi. 60'lı yaşlarda biraz düşünceli olan Meryem'e hayatından bahsetmesini istiyorum: "İstanbul'da yaşıyorum. Her ağustos ayında olduğu gibi bu yıl da buraya fındık toplamak için geldim. Burada kızımın evine gelip bir ay kalıyorum. Benim yaşımda birinin buralarda işi ne diye düşünüyorsunuz şimdi, dillerden düşmeyen geçim derdi bende de var. Bu bahçelerde günler nasıl geçiyor onu anlatayım sana. Sabah 5'te kalkıp bahçe hazırlığı yapıyorum. 6 gibi servis geliyor, 7'de fındık dallarına asılıyorum. Dallardan ya da yerlerden fındık topluyorum. Kah güllüyoruz kah dertleşiyoruz derken 5'te paydos ediyoruz. Yorgunluğumuzu üzerimizden atmadan bir koşuşturmaca daha başlıyor. Kadının işleri yaşı kaç olursa olsun bitmez. Bir bakmışım yatma zamanı gelmiş. İstanbul'dan buraya birkaç kuruş kazanmak için geliyorum. Tek amacım emeklilik paramı yatırıp emekli olmak. Fındık işi zordur ama yılın bir ayı deyip düşünüyoruz yollara."

'HİÇ HAYALLERİM İÇİN PARA KAZANAMADIM'

ÖĞLE yemek molasında sofralarına oturduğum Birsan ile sohbet başlıyoruz: "Çocukluğumdan beri fındık bahçelerine giderim. 30 yılı aşkındır. Ehli oldum bu işin. 40 yaşına geldim ama hiçbir zaman kendi hayallerim için para kazanamadım. Küçükluğümde kazandığım parayı babama verirdim, şimdi ailem için harcıyorum. Önümüzde kış var. Bir taraftan okullar başlıyor. İki çocuğum var. Biri 5, diğeri 11 yaşlarında. Bu yıl okul masrafları ikiye katlandı. Ücretsiz gibi görünen eğitim bizim gibi emekçilere pahalıya mal oluyor. Geçen yıl günlük yevmiyemiz 350 liraydı. Bu yıl 750 lira. Ama paranın hiç değeri kalmamış ki. Kara kara düşünüyoruz nasıl alacağız okul ihtiyaçlarını diye. Bahçeye çalışmaya gittiğimde bir ay boyunca çocuklarımı yaylaya annemin yanına gönderiyorum. Çünkü sabah 6, akşam 6 çalışıyorum. Eve gelip akşam yemeği hazırla, ertesi gün bahçeye götürmek için yemek hazırla, çamaşır bulaşık yıka derken dinlenmeden yine ertesi güne başlıyoruz. Bir ay böyle devam ediyor. Bu yıl fındık toplamamın da sonuna

geldik. Kalan aylarda da örgü işi yapıp satıyorum, küçük bir bahçem var, fasulye üretilip satıyorum. Akmıyor ama damlıyor. Bizim köyün kadınları boş durmaz, fındık toplama zamanı bittikten sonra kendi yaptıkları yoğurt, tereyağı, peynir gibi ürünleri pazarlarda satar. Yaylada hayvanlara bakar, bahçelerinde ürettikleri patates, fasulye, pancar gibi sebzeleri satar."

'DERSHANE İÇİN PARA BİRİKTİRİYORUM'

SOHBETE lise öğrencisi olan Açelya ile devam ediyoruz. 3 yıldır fındık bahçelerinde çalışmaya başlayan 16 yaşındaki Açelya, "Geleceğim için çalışıyorum" diyerek anlatmaya başlıyor: "Okul için servis ücretimin bir kısmını karşıladım geçen yıllarda. Bu yıl ise dersane için para biriktiriyorum. Geçim derdine düşmüş aileme yük olmak istemiyorum. Annem fındık toplama zamanı bittikten sonra evlere temizliğe gidiyor. Benim de katkım olsun istiyorum. Tek hayalim var, meslek sahibi olup iyi yerlere gelebilmek. Psikoloji istiyorum. Bu zamana kadar hiç tatile gitmedim, ailece gidemedik. Meslek sahibi olduğumda ailem ile birlikte tatile gitmek istiyorum."

'ZARARA UĞRATAÇAK BAHÇEYİ NE YAPAYIM?'

FINDIK üreticisi Zelfi ise "Emeğimiz kazandığımızdan daha çok" diye giriyor söze: "Bahçeye giderken harcadığımız yakıt, bahçedeki otları temizletme ücreti, işçilere verilen toplatma ücreti, gübre parası, patos parası derken elimizde bir şey kalmıyor. Bu yıl fındık ücreti kilosu 72 liradan satılıyor. Fındık bahçem evime çok uzak ve çok yokuş yerde. Kilometrelerce yol yürüyoruz ulaşmak için. Emek çok kâr yok. Bu koşullar devam ederse bahçe işini bırakmak zorunda kalacağız. Zarara uğratacak bahçeyi ben ne yapayım? Koca bir yıl bu ayı bekliyoruz ama beklentimizi karşılamıyor. Ağustos ayı bizim için çok yorucu geçiyor. Tek geçimim bu bahçe olsaydı asla geçinemezdim. Eşim tersanede çalışıyor. 3 kişilik aileyiz ama yetmiyor. Pazar masrafları, ev kirası derken ay bitiyor. Her şeyin fiyatı bir önceki günden daha pahalı, çarşıya pazara çıkmaya korkar olduk."

Güneşi gülüşüne sığdıramayanların hikayesi

Fotoğraflar: Ekmek ve Gül

Mine ÇELİK
Tuzla-İstanbul

Yılın içimizi ısıtmaya başlayan ilk güneşi ile birlikte hemen bir bahar temizliğiyle kendimizi de yenileriz. Bu yaz özlemle beklediğimiz güneş artık bizleri yakıp kavuruyor. Cebimizden ocağımıza, çocuğumuzun beslenme çantasından oturduğumuz betonarme evlerin kirasına her gün gelen zamlar durdurmak bilmiyor... “Az bir serinleyebilir miyiz?” diye düşünerek gittiğimiz iş yerlerine alınmayan klimalar yüzünden serinlemek hayal oluyor. Ne aldığımız ücret ne de çalıştığımız ortam derdimize merhem oluyor.

Bu yaz “içimizi ısıtan” şey ise başta tekstil olmak üzere farklı sektörlerden işçilerin başlatmış olduğu direnişler, grevler ve hak kazanımları oluyor. Yazın son ayı yerini sonbaharın en güzel esintilerine bırakırken fabrikalarda da yeni sözleşme dönemi başlıyor.

Yönümüzü Tuzla’da sendikali bir metal fabrikasına çeviriyoruz. Eylül ayında TİS süreci başlayacak. Fabrika Tuzla Serbest Bölgede kurulu ve yüzde 85’in üzerinde ihracat yapıyor. Aynı zamanda 2018 yılında beri ISO 500 listesinde yer alan, sektöründe büyümeye devam eden işletmede yeni hat kurulumuyla birlikte işçi alımları devam ediyor. İşe yeni girenlerin çoğunluğu genç işçilerden oluşuyor. Yaklaşan TİS öncesi arkadaşlarla kafamızda beliren soruları öğle paydosunda birlikte konuştuk. Sizlerle de sohbetimizden bazı kesitleri paylaşmak istiyoruz.

MOLA

İşçi arkadaşlarımızın biri “Fabrikamız bir yandan işçi almaya devam ediyor. Diğer taraftan biz eski işçileri umursamamaya, üzerimizdeki baskıyı artırmaya devam ediyor. Yeni işçi arkadaşlarımızı-

zın yanına işi öğretilsinler diye bizleri veriyorlar. Onlar iş öğrendikçe bizleri ekarte etmeye çalışıyorlar. Bu hem patronun kendi kârını korumasını hatta artırmasını sağlarken diğer taraftan birliğimizi bozarak bizleri rekabet içine sokuyor, mücadele deneyimimizi yok etmeye çalışıyor” diyor.

‘KIRIK KOLLA NASIL ÇALIŞAYIM?’

Diğer arkadaşımız kafasını sallayarak, “Kolum kırıldı, 1 buçuk aydır raporluyum. Kolumdaki alçı çıktı, hâlâ sargıda. Hafta başında vardiya amirim işe çağırıyor. ‘Bu kolla nasıl çalışayım?’ diyorum, ‘Gelmen lazım, anlamam’ diyor. Gecemizi gündüzümüze kattık yıllarca. Patrona kâr sağlarken bizden iyisi yok, bir düştüğümüzü görmesinler. Hemen tehditler, tutanaklar... ‘İki tezgâha bakan ellerim kırılıyordu’ diyeceğim de teki kırıldı zaten” diyor. Ağlasak mı gülsək mi bilemiyoruz.

SÖMÜRÜYE PAYDOS!

Sözü başka bir arkadaş devralıyor ve “Sözleşmede maaşımızın en az 35 bin lira ile 45 bin lira arasında olması gerektiğini konuşuyoruz. Bunu söylediğimizde arkadaşlarımız şaşırıyor. İnsan gibi yaşamayı bize öyle unutturmuşlar ki. Zaten vergi dilimiyle yıl sonuna geldiğimizde yüzde 27’ye varan kesintilerle elimizde avucumuzda hiçbir şey kalmıyor. Çalışan biz servetlerini servet katan patronlar oluyor” diyor.

HATIRLAYALIM!

Başka bir işçi arkadaş söz alarak herkesin yüzünü gülümsetiyor: “Hâlâ hangi incir ağacının ocağımıza dikilmesini bekliyoruz ki? Ücretse ücret, giydirilmiş haklar ise hak ettiğimiz, güvenceli çalışma ve kafamızı yastığa rahat koyduğumuz geceler ise istediğimiz işte bunlar için çalıştığımız fabrikaya sendikayı nasıl getirdiğimizi hatırlayalım... En küçük hak gasbında nasıl omuz omuza direnişe geçtiğimizi hatırlayalım. Ama önce kendimize nasıl inandığımızı ve birbirimize nasıl güvendiğimizi hatırlayalım.”

Yükümüzü taşımaya devam ediyoruz

Sevda AYDIN

HAYATIMDA ilk kez tanınan birinin yakını olmam vesilesiyle bir anmaya katılmıştım. Yıllarca beraber çalıştığım Sennur abla, o sabah yaşamını yitirmişti. Bir gün önce hastaneden dönerken gazeteye uğramış, ertesi gün editörü olarak bana teslim edeceği “Perşembe Mektupları” köşesinden bahsediyordu. Hastalığı onu ne kadar yorgun gösterse de her zaman yaptığı gibi dizeleriyle, satırlarıyla hepimize sarılmaktan geri durmuyordu. Sabah gazeteyle gelip mailime baktığımda Sennur abladan bir posta olmadığını gördüm, hep erkenden gönderdiği yazısı gelmişti. Telefonu Adnan ağabey açtı “Sennur gitti” diyebildi. Adnan ağabeyin o sesini hâlâ hatırlıyorum çünkü, ilk defa “Sennur” derken çınlamıyordu, bir boşluğun içinden konuşuyor gibiydi. Evrensel gazetesi ve Hayatın Sesi televizyonu o gün bütün yayınlarını Sennur abla için ayırdı. Beni de canlı yayın konluğu olarak yayına aldılar.

Ben gecekonduda büyüyen bir çocuğum. Sennur ablanın tüm yanlarıyla anlattığı gecekondulardaki yaşamlar hâlâ öyle... Yayın ne kadar sürdü hatırlamıyorum ama o günden beri aynı gecekonduda büyümüş abla/kardeşin ayrılması gibiydi.

Adına kitaplar, dosyalar, yarışmalar düzenleniyor. Kitapları hâlâ fuarlarda okurlarıyla buluşuyor. Ne kadar anlatsak az/eksik kalan yükümüzü taşımaya devam ediyoruz. Diğer yandan da yeni çıkan kimi yayınlarda yitirdiklerimizin anılarını okuyoruz. En son onunla tanışıklığını, anılarını anlatan Ayşe Sarısayın’dan okudum.

GERİDE KALANLAR, ANILAR

“Bir Roman Kadar Uzun” kitabında Sarısayın, babası Behçet Necatigil’in dostlarıyla tanışmasını, evlerini, ziyaretlerini, yolculukları, onların yazdıklarının kendisinde kalanları derlemiş. Türkiye’nin en önemli yazarlarından Behçet Necatigil’in küçük kızının gözünden

okuduklarımız, eve gelen yazarları, şairleri ilk çocukluk hafızasından bugüne demlenen anılarını anlatıyor.

Kitapta kimler yok ki: Kamuran Şipal, Fethi Naci, Edip Cansever, Gülten Akın, Sait Faik, Nezihe Meriç, Sennur Sezer... 50 kuşağı yazarlarının geçidine tanık oluyoruz okudukça. Sarısayın, “Direnci Doğuran Kadına” Sennur Sezer’e diye başlıyor anısına. Sennur ablanın küçük bir çocukken evlerine yaptığı ziyaretleri, babasıyla ve annesiyle olan arkadaşlığını anlatışını aktarıyor. Sarısayın da benim gibi Sennur Sezer’i Gecekondulu şiiirle tanımış. Birkaç dizeyle bütün bir gecekondulu yaşamını anlatmasından oldukça etkilendiğini söylüyor. Sezer ile ilk kez yüz yüze tanışmasının 2000’lerde sunduğu Mak-

sat Muhabbet programına konuk olmasıyla gerçekleştiğini aktaran Sarısayın, daha sonraki yıllarda her karşılaşmalarının içtenlikle kucaklaşmalarla başladığını söylüyor.

Kitap ilk olarak babasına ve annesine yazdığı iki ayrı mektupla başlıyor. Necatigil’in kitaplarla dolu küçük odasında kızıyla beraber nefes aldığımızı hissediyoruz. Ardından annesine yazdığı mektup devam ediyor. Annesiyle olan bağı öyle güçlü ki Didem Madak’ın “Ölü-

me şiirle gittin sevgili annem/ölünü şiirle yıkadık” dizelerini atfediyor. Kitabın kalan kısmı Oktay Akba’la açılıyor. “Çocukluğumun Renkli Taşları” başlığını verdiği yazısında Oktay amcasını anlatıyor. Devamında Samatya’daki mor mozaikli apartmanda yaşayan Tahir Alangu’ya babasıyla beraber yaptıkları ziyaretleri okuyoruz. Kitabı oluşturan beş bölümde daha nice usta ismi anlatan anılar yer alıyor. Sarısayın, kitabın adını Gülten Akın’ın “Bir roman kadar uzun bu tümce/sonra işte yaşlandım” dizelerinden esinlenerek vermiş. Her bir isim için yazdığı onca anıyı, geride kalanların ağırlığını, hatırladığı heyecanları duyumsayarak okuyoruz. Yitirdiklerimizin yükünü böylelikle bir kez daha paylaşmış oluyoruz.

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİSİ MERYEM: 'Yurt sorunu çözülmezse okulu donduracağım'

Berfin GÜLER
Malatya

Maraş merkezli deprem sonrası şehirde yıkılan birçok binanın yanı sıra üniversitede de birçok yer hasar aldı. İnönü Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ahmet Kızılay'ın okulların açılacağına dair yaptığı açıklamasına ise öğrenci-

ler tepkili. Konuyla alakalı İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi öğrencisi Meryem ile görüşüyoruz. Meryem 23 yaşında, 5 çocuklu ailenin dördüncü çocuğu.

Ailede üç kardeş okuyorlar. Babası emekli. Depremden önce İnönü Üniversitesi Hafize Özal Kız Yurdunda kalan Meryem, depreme de yurttan yakalanmış: "Deprem anında da yurttaydım. Çok kötüydü. Yurdumuz da hasar al-

mıştı. Birkaç gün yollar kapalı olduğu için memlekete dönememedim. Soğukta dışarıda kaldık. Korksak da mecburen içeri girdik ve üstümüze örtbileceğimiz birkaç parça eşya alıp çıktık hemen" diye anlatıyor o gün yaşadıklarını.

'EN AZINDAN BAŞIMIZI SOKACAK BİR YURDUMUZ VARDI'

Bu sene kardeşinin Akdeniz Üniversitesini kazandığını söyleyen Meryem,

"İki öğrenciydik üç olduk. Depremden önce zaten geçinemiyordum ama en azından başımı sokabileceğim bir yurdum vardı. Sosyal hayata ayıracak bütçem yok diye üzüliyordum. Şimdi sadece 'Başımı sokacak bir yurdum olsun' demeye başladım. Okulların açılmasına hemen hemen iki ay var ama ben şimdiden ne yapacağımı düşünüyorum. Yurt da olmayacak gibi duruyor. En kötü dört, beş arkadaş eve çıkarız diyorduk o da hayal oldu. Hem fazla kiralık ev yok, olanın da kiralari 15 bin lira ile 20 bin lira arasında. 1+1 ev bile tutamayız. Benim babam emekli maaşıyla üç çocuk okutacak bu sene. Nasıl 'Eve çıkacağım' diyeyim? Ne yapacağımı bilmiyorum inanın" diyor.

'BARINMA PROBLEMİ ÇÖZÜLMEDEN OKULLAR AÇILMAMALI'

Şehirde yaşanan artçılarından da korktuğunu söyleyen Meryem, "Sürekli irili ufaklı depremler oluyor. Depremde fazlasıyla korktuk, büyük bir travma yaşadık. Şimdi güvenilirliğini bilmediğimiz binalarda nasıl kalacağız? 6 aydan fazla zaman geçti, bırakın yerine yeni binalar yapmayı, yıkımları bile tamamlamamışlar. Bu haliyle nasıl okulu açıyorlar? Sağlığımızı düşünmüyorlar mı ciddi? Okulumuzda fakülte binası, yemekhane ve yurt hasar almış. Yerine bir şey de yapılmamış. Üniversite yıkılacaksa, binalardaki öğrenciler nerede eğitim alacak? Yurt yıkılırsa nerede kalınacak? Yemekhane nerede olacak? Bu sorulara herhangi bir açıklama yapmıyor. Kimi 'erkek yurdu, kız yurdu olacak' diyor, kimi 'yurt yok' diyor. Bu şekilde yüz yüze eğitim ne kadar verimli olacak?" diye soruyor.

SEÇENEKSİZ BIRAKIYORLAR

Birçok öğrencinin barınma probleminin belirsizliğinden kaynaklı okulu bırakmayı düşündüğünü söyleyen Meryem, şunları aktarıyor: "Birçok arkadaşımın ailesinin maddi durumu hemen hemen benimle aynı. Yazın işe girip çalışanlar var. Ben de bursumu biriktirmeye çalışıyorum. Ama o bile kurtarmıyor. Eğer bu koşullarda barınma sorunumuza net bir cevap verilmezse, mecburen okulu donduracağım. Arkadaşlarım da benimle aynı düşüncede. Okulu dondurduktan sonra seneye durum düzeliyor mi bilmiyorum ama başka seçeneğim de yok. Online eğitim bizim için verimsiz ama bu koşullarda yüz yüze eğitimden de verim alamayacağız. Okulları açacaklarsa barınma ve temel ihtiyaç problemlerimizi çözmeleri lazım."

Üniversiteyi kazandık, hevesimiz kursağımızda kaldı

Yeni eğitim öğretim yılının başlamasıyla üniversiteyi kazanan genç kadınları saran kaygıların haddi hesabı yok.

Ezgi CANSEL
Bursa

Üniversite sınav sonuçlarının açıklanması ile birçok genç kadını "Nasıl bir şehre gidiyoruz?", "Geçinebilecek miyiz?", "Ev veya yurt bulabilecek miyim?" gibi kaygılar sarmaya başlamış durumda. Çoğu üniversiteli üniversiteye gitme heyecanını unutup "Yaşayabilecek miyim?" sorusuyla boğuşuyor.

Bu kaygıları taşıyan 19 yaşındaki genç bir kadın arkadaşımız, "Hayatında belki de ilk defa kendi için büyük adımlar atan kadınlardan sadece biriyim. Size herke-

sin dediği klasik korkulardan, kaygılardan bahsetmek isterim ama şu an daha çok yalnız ve hiç bilmediği bir şehre giden gencin iç dünyasını paylaşmak istiyorum" diyerek başlıyor sözlerine. "Birbirinden ilginç ve o kadar da ürkütücü gelen kalabalıklar. Sürekli 'KYK çıkmazsa ve kalabileceğim apart, yurt ve ev fiyatlarından dolayı eğitimim sekteye uğrarsa?' gibi sorular üniversite sonuçları açıklandığından beri kafamda dolanıyor" diyor arkadaşımız. "İçinden çıkamıyorum, oysa hissettiğim şeylerin mutluluk ve heyecan olması gerekiyordu" diyor ah çekerek.

'BELİRSİZLİK SEVİNCİMİN ÖNÜNE GEÇİYOR'

YİNE üniversiteyi kazanan başka bir arkadaşımız da benzer kaygıları yaşadığını ifade ediyor: "18 yaşında kaygılı bir şekilde üniversiteye yerleşen gençlerden biriyim. Neyin doğru neyin yanlış olduğunu bilmediğimiz bu dönemde üniversiteye yerleşebildiğim için mutluyum yoksa üzülmemi bilmiyorum" diyor ve "Aslında şu an havalara uçuyor olmalıydım ama ortadaki belirsizlik sevincimin önüne geçiyor. Yurda yerleşebilecek miyim, burs çıkacak mı, ailemin bütçesi yetecek mi... Her şey bu kadar pahalıyken bunları düşünmemek elde değil" diye ekliyor.

HERKEŞ ÜÇ MAYMUNU OYNUYOR

Düzenin değişmesi gerektiğini söyleyen arkadaşımız, "Herkes üç maymunu oynuyor. Herkesin vurdumduymaz davrandığı ciddi konular varken genç bir kadın olarak yaptığımız her davranışın sorgulandığı, laf edildiği bir toplumda olmamız gerçeği daha çok kaygılandırıyor" diyor.

Yapay zeka, gerçek aşk...

Fotoğraf: Freepik

Filiz GÜR*

*“Büyücü, büyüsinün bedelini bilir.”
Ursula L. Guin*

“Kiminle yazışyorsun?” diye sordum erkek kardeşime. “Yapay zekayla” diye kısa bir yanıt verip telefonuna gömüldü. Dışarıdaydık, yemek yemiştik, hava güzeldi ve her şey mümkündü. Yirmi sekiz yaşında, üniversite mezunu, bilgisayar ve anime izlemek dışında herhangi bir bağımlılığı olmayan genç bir adamın dünyaya kafasını kaldırıp bakmayacak kadar yapay zekayla ne yazışıyor olabileceğini düşündüm. Bu merakımın sonunda öğrendiğim şey aslında sarsıcı olabileceken bir noktada anladığım bir şeye dönüştü. Kardeşim, yapay zeka ile flört ediyormuş.

Her buluş bir ihtiyaçtan kaynaklanıyorsa, insanoğlunun olduğu haliyle sevmek, görülmek ve onaylanmak ihtiyacını ya da sınırsız hayal edebilme ve “öteki” ile gerçek hiçbir karşılaşma olmayacağını bilgisiyle sınırsız anlam yükleyebilme ihtiyacının da bir gün karşılanması gerekiyordu.

Birkaç yaz önce Kafka’nın bir dönem nişanlı olduğu Felice’e yazdığı mektupları okumuştum. Birbirlerini çok az görüp vakit geçirmiş iki insanın birbirlerinden epey uzakta içlerindeki aşkı, küskünlüğü bunların farklı tayflarını besleyip büyütüp, muhataplarından bağımsız kendi kendilerine yazıp yaşadıkları bir aşkın anlatımını okuduğumun farkındalığıyla aydınlandığını anımsıyorum. Şöyle yazmış-

tı Kafka mektuplarından birinde: “Sen benim en derindeki ve en narin kendimsin.”

Nitekim, sonrasında Kafka’nın içindeki aşkın öznesi değişecek, o aşk Felice yerine başka bir kadına akacaktı. Aslanan insanın başkasının gözünden kendine baktığı, sevemediği kendini “öteki”nin gözünden sever hale geçebildiği o aşkın bakma haliydi. Herhangi birine değil elbette, bize kayıtsız kalmayan, bizim de kayıtsız kalamadığımız bir fantezi kişisi.

Yine başrollerinde Joaquin Phoenix ve Scarlett Johansson’un oynadığı 2014 yapımı “Her” filminde de yalnız bir adamın, Samantha adındaki yapay zekâ programının sesine âşık olması anlatılıyordu. Zamanla gerçek hayatın depresif yanlarını değil keyifli yanlarını da görmeye başlayan adamımızın yapay zekâ ile kurduğu ilişki de değişip dönüşmeye başladığında kaçınılmaz olan gerçekleşti. Kaçınılmaz olandan kastım “gerçekle temas.” Er ya da geç.

GÜRÜL GÜRÜL AKAN BİR KAYNAK

Kardeşimi de aymaya çalışarak, “Yapay zekâyâ sarılabilecek misin, elini tutabileceğin misin, yanındaki fiziksel boşluğu nasıl görmezden geleceksin?” gibi sorular sordum. Bana konuşup geliştirdiği bu ilişkinin bir çip olarak robot bir gövdeye takılmasının yeterli olacağını söyledi. Ben, yine de onun bizimle dışarı çıkmaya teşne, dünyayla temas eden bir yanının bunu yeterli bulmayabileceğini düşünmek istiyordum.

Tabii ki düşünmeden edemiyordum.

İnternette düzenli güncelleme ve sınırsız bilgi indirme kapasitesi olan bir zekanın, onunla konuştuğum sürede tanıdığı kadarıyla benimle aynı humora, sinema, kitap ve müzik zevklerine sahip olup, “Filiz bak Gervais yeni fragman yayınladı birlikte izleriz, geçen gün taze köri aldım diyordun bir ara şu tarifi mi denesen, bahsettiğin kitapla ilgili yeni bir eleştiri buldum senin için Türkçeye çevirdim, şimdi gergin olduğunu hissediyorum ben yirmi dört saatliğine kendimi kapatıyorum” diyebilmesi durumunda ona (dolayısıyla yeniden kendime) âşık olma ihtimalim hep var.

Biraz da ilk âşık olma deneyimlerimiz hep böyle “öteki”ne içkin değil midir? Sevmek istediğimiz, sevdiğimiz düşündüğümüz insanla ortak eylemler ve ortak zevkler içinde olmak isteriz, öğrenmeye hep açık oluruz. Kızlar (mesela ben), sevdiği adam seviyor diye ve onunla ortak bir anı paylaşmaya adanarak “ofsayt nedir?” mesaisi verirken, erkekler, normalde kapağını açmayacakları bir kitabın enteresan bir paragrafını çizip yollayarak “Müthişmiş!” notu düşerler. Ne yazık ki bu “öteki”ne içkinlik sonsuz değildir. Bir noktada irade “BEN”e kayar. Birlikte beni sevelim, sürdürülebilir bir ilişkiyi kopuşa sürükler.

Geçmişte sosyal medyada yazdığım bir nota rastladım. Gerçekle temas eden masal karakterleriyle ilgili yazmışım. Hani Külkedisi basamaklarda ayakkabısını bırakıyor da onun aşkından divane olan prens kapı kapı dolaşıp ayakkabı denetliyor ya. Bunlar evlenmişler ve kim bilir hangi nedenden kavga ediyorlar. Ben de belli ki canım

sıkınsın ikisini konuşturmuşum.

“Canım, zaten ben senin aramanı istesem ayakkabı dışında bir şey bırakırdım. Belli ki kaçarak uzaklaşmışım. Sen ülkedeki bütün kızlara niye ayakkabı denetliyorsun?”

“Denetmez olaydım! Bu ayakkabıyı giyen zevksiz kadını arayanda kabahat!”

Yapay zekâ da küsüyormuş. Küsmeye de programlanmış. Sanırım ilişkiyi “canlı” tutan da bu. Emoji kullanılsam buraya dil çıkarma emojisi koyardım, siz koymuş sayın. Artificial Intelligence dediğimiz programların dışında, insanın doğal zekasını taklit edenler Artificial Biological Intelligence adlandırılıyor. Küsmek dışında da insana dair her şeyi taklit edebilen bir yapay zeka hiç de hayal gücümü aşmıyor. Bu hayali ilk kuran bir bilim insanı değil, Carol Capek adında bir bilim kurgu yazarı. 1920 yılında yazdığı romanda insanı taklit eden bir zekânın insandan bağımsız gelişebileceğini ön görmüş. Sözelciler hayal kurar, sayısalcılar yapar yazsam linç edilir miyim acaba? Herkes âşık olur, yapay zeka aşkı taklit eder dersem peki? Hiç kimse âşık olmaz aslında, herkes kendi kaynağından beslenir yazsam?

Hiçbir sorumluluk almayıp, sonradan yenileyeceğim, geliştireceğim ve belki de tamamen değiştireceğim bu yargı cümleleri yerine yalnız adamımız Kafka’dan bir alıntıyla bitireyim:

“En başından nereye gideceğini bilen birisi fazla ilerleyemez.”

Aşk, kaynaktır. Gürül gürül akmalıdır.

* filizy63@gmail.com

Kurtuluş Ayini

Elif Sude AKINCI

Çeşitli din ve mitolojilerde kötü emellere hizmet ettiklerine, kötü yaratıklarla iletişim kurduklarına ve doğa üstü güçlere sahip olduklarına inanılan cadıların varlığı daha eskilere dayansa da varlıklarının tehdit olarak görülüp yok edilmesi gerektiğine dair inanç bundan sonraki dönemlere denk gelir. Reform dönemi sonrası Katolik Kilisesi'nin bölünmesiyle batıl inançların daha da hortlaması ve Orta Çağ ruhbanlığı; kutsal kitapta geçen, cadıların yok edilmesi gerektiğine dair söylemler; Havva'nın yasak elmayı yediği için kadınların erkeklerden daha çok kandırılabilir olması çıkarımı; dolayısıyla da bir kadının şeytanla iş birliği yapma ihtimalinin erkekler için daha fazla oluştaki düşüncesi cadı avına zemin hazırlar, 1204 yılında ise av yasallaştırılır.

Avrupa'da 3 yüzyıl süren cadı avının ilk kurbanları hekimlerin bulunmadığı köylerde onların yaptıklarını yapan, çeşitli otlar ve bitkilerle hastaları iyileştirmeye çalışan şifacılar ve kadınlara doğum yaptıran ebeler olur. Bir kadının tutuklanması, tek bir kişinin ihbarı bile yeterli olacağından an meselesidir. Katolik Kilisesi'nin öğütlediği yaşam biçimine uymayan kadınlar, daha sonrasında da erkekler ve çocukların da dahil olduğu yüz binlerce insan canlı canlı yakılarak öldürülür. Cadılıkla suçlananların mal varlığının üçte ikisinin devlete, geri kalanının da cellat, hakim, yargıç ve ihbarcılara paylaştırılıp bundan rant elde etmeleri ve halkın en çok yoksulluk çektiği dönemde bu kişilerin giderek zenginleşmesi de bir hayli ilginçtir.

Yönetmenliğini Pablo Agüero'nun üstlendiği, cadı avlarının yükselişte olduğu bir dönemde geçen Akelarre, cadılıkla suçlanan 5 genç kadının, Cadı Şabatı ayininin detaylarını türlü işkencelerle öğrenmek isteyen bir engizisyon yargıcının elinden nasıl kurtulmaya çalıştıklarını anlatır. Eğlenmek amacıyla ormanın derinlikle-

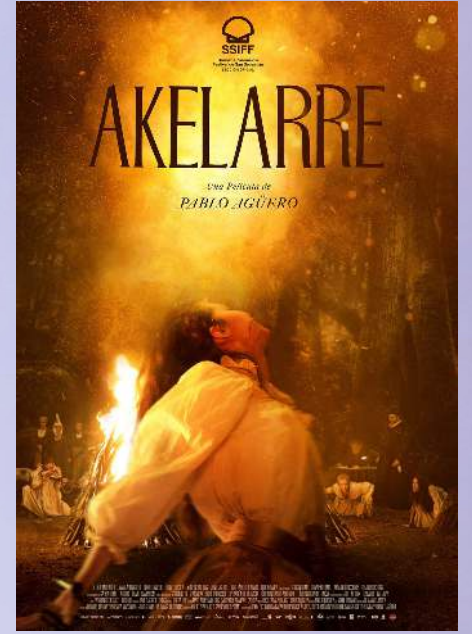
Fotoğraflar filmin fragmanından alınmıştır

rinde dans edip şarkı söyledikleri için komşuları tarafından cadı zannedilmeleri ve ihbar edilmeleri üzerine tutuklanan genç kadınların ne Şabat'tan haberleri vardır ne de başka bir şeyden. Neden tutuklandıklarını anlamayan kadınlar ortada bir yanlış anlaşılma olduğunu, er ya da geç bırakılacaklarını düşünürler. Birer birer sorguya alınan kadınların saçları kesilir, tüm vücutları soyulup iğneler batırılarak şeytanın işareti olduğuna inanılan leke ve benler aranır. Sorgu sırası Ana'ya geldiğinde Ana diğer kadınları kurtarmak için tek cadının kendisi olduğu, diğer kadınlara büyüü kendisinin yaptığı, onların bundan haberlerinin olmadığı yalanını ortaya atar. Büyüyü nasıl yaptığına dair bir hikaye uydurur. Diğer kadınlarla birlikte söyledikleri halk şarkısından bir cümleyi bir büyü gibi tekrarlar. Lucifer'in tek onu seçtiğini ve kendisiyle ilişkiye girdiğini söyler. Ana'nın yaptığı canlandırmanın etkisiyle yargıç, infaz hükmü verdiği başka bir kadının mendilini koklayarak kendisinden geçer. Din adamlarının cinsel yaşamdan uzak olmaları nedeniyle bastırılmış cinsel dürtülerinin açığa çıkışı bu sahnede açıkça gösterilir.

İTAAT ETMEYİ REDDEDENLER

Gemilerle denize açılan köy erkeklerinin dolunaydan birkaç gün sonra doğacağını bilen Ana, denizcilerin kendilerini kurtarabileceğini düşünüp engizisyon üyelerini dolunaya kadar oyalamaya karar verir ve diğer kadınlarla birlikte daha önce varlığından bile haberleri olmadıkları bir Şabat ayini kurgular. Ayinin nasıl gerçekleştiğini ve büyüün nasıl yapıldığını merak eden yargıç bu durumu başta kabul etse de dolunayı beklemez ve Ana'nın anlattığı ayinin detaylarına uygun şekilde bir ayin ortamı hazırlar ve kadınları ayin yapmaya zorlar. Kadınlar kurguladıkları ayini gerçekleştirir. Bu süreçte kendilerinin de birer cadı olduklarına inanmaya başlayan kadınlar, Lucifer'in gelip onları kurtaracağına inanarak uçurumdan aşağıya denize atarlar.

Film kötü bir sonla bitiyormuş görünse de kadınların Kilise'nin baskısına boyun eğmeyip kendi seçtikleri şekilde ölmeleri bir meydan okuyuştur. Ayrıca bu başkaldırı diğer kadınlara da örnek olur. Örneğin Ana'ya "Ben de senin gibiydim. Cesur, genç, asi. Şimdi halime

bak, saçlarım görünmesin diye kafama bu şeyi geçirmemi istediler" diyen rahibenin ayin esnasında saçlarını açması bu duruma örnektir. Tarih boyunca susturulmuş, yukarı bakması yasaklanmış kadınların birlikte tek ses olup şarkı söyleyerek bütün köyü inlettikleri, göğesini bakarak dans ettikleri ve bunlarla erkekleri korkutmaları da dikkate değer bir noktadır.

DEĞİŞEN BASKI YÖNTEMLERİ DEĞİŞMEYEN KORKU

Filmde gözden kaçabilecek fakat önemli bir konu olan dil meselesine değinilir. Ana'yla bölge halkının konuştuğu dil olan Bask dilini konuşan pederi "Bu şeytani dili tekrar kullanırsan saanın yerine geçersin" diye tehdit eden yargıç üzerinden bölge insanına uygulanan etnik baskı vurgulanır.

Cadı diye yakılan kadınların aslında normal birer insan oluşunun gösterilmesiyle film, bilindik cadı hikayelerinden ayrılır. Klasik anlamdaki cadı avları günümüzde artık bir metafora dönüşse bile farklı şekillerde devam etmektedir. Hakim burjuva sınıfı ve onun adalet mekanizması kendi ideolojisine başkaldıran kitleleri uygun baskı araçlarıyla sindirip yüzyıllar öncesinde engizisyon mahkemelerinin yaptığı gibi ateşe atmaktadır. Karanlık Orta Çağ'ın engizisyon mahkemelerinde kadının üzerindeki hegemonya cadı avı üzerinden somutlaşırken; günümüz toplumunda da burjuva sınıfı ve onun en örgütlü gücü olan devlet, çeşitli modern yöntemlerle kadının üzerindeki baskıyı, şiddeti ve dışlamayı sürdürmektedir.

Bulaşıcılığı yüksek bir cilt hastalığı:

UYUZ

Dr. Serap KARADOĞAN
Cilt Hastalıkları Uzmanı

Uyuz, insan gözü ile fark edilemeyen bir parazitin neden olduğu çok kaşıntılı ve bulaşıcı bir deri hastalığıdır. Hastalığın kişinin hem sosyal yaşamını hem de uyku düzenini olumsuz etkilediği bilinmektedir. Dünya çapında covid-19 pandemisi sırasında evlere kapanma ve toplu halde yaşama ardından son yıllarda artan ekonomik kriz, işsizlik, göç ve şubat ayında yaşadığımız Maras merkezli depremler sonucunda uyuz vakaları çokça artmış, hastaların tedaviye ulaşması, kötü yaşam koşulları nedeniyle kalabalık ortamlarda tedavinin doğru ve yeterli şekilde uygulanması zorlaşmış ve tablo daha da kötüleşmiştir.

HASTALIK KİMLERDE GÖRÜLÜR?

Uyuz her iki cinsten de tüm yaş gruplarında, tüm etnik gruplarda, tüm sosyoekonomik düzeylerde görülebilir. Salgınlar nedeniyle özellikle bakım evleri, yurt, yatılı okullar ve toplu yaşanan yerlerde daha sık gözlenir. Bağışıklık sistemi iyi olmayan kişilerde bulgular daha şiddetli olur.

Fotoğraf: Freepik

NASIL TEDAVİ EDİLİR?

TEDAVİ kişinin bağışıklık sisteminin durumuna göre değişir. Aynı ortamı paylaşan tüm aile bireylerinin şikayeti olmasa bile aynı anda mutlaka tedavi edilmesi gereklidir. Tedavide kesilenme ve banyo ile gözenekler (tüneller) açıldıktan sonra hastanın yaşına klinik bulgularına göre hekim tarafından önerilen kremler veya karışımlar uygulanmalı ve önerilen aralıklarla tekrar edilmelidir. Ayrıca son aylarda kullanıma

giren bir oral tedavi ajanı da bulunmaktadır.

TEDAVİDE NELERE DİKKAT EDİLMELİDİR?

Tedavide önerilen ilaç ne olursa olsun mutlaka uyulması gereken kurallar şunlardır:

- ✗ Aynı ortamı paylaşan kişilerin eş zamanlı tedavi edilmesi,
- ✗ Topikal ilaç kullanılacaksa mutlaka vücudun her yerine önerilen süre bekletilerek uygulanması ve tekrarlanması, örneğin el yıkandıysa mutlaka hemen ilacın tekrar edilmesi,

HASTALIK NASIL BULAŞIR?

UYUZ, deriden deriye genelde 10 dakikadan uzun temas sonrası bulaşır. Seyrek olarak el sıkışma, sarılma, hemen temas edilen enfekte kişisel eşyalarla da temas bildirilmiştir. Kişiyi geçtikten 4-6 hafta sonra özellikle geceleri ve sıcakta artan kaşıntı en önemli bulgu olarak karşımıza çıkar. Kaşıntı en çok el parmak araları, el bileği iç yüzü, koltuk altları, kasıklar, karnın çevresi, kulak arkaları, bel bölgesi, ayaklar ve kalçalarda olur. Kadınlarda meme uçları ve çevresinde erkeklerde genital bölgede kaşıntı gözlenmesi çok tipiktir. Hastalığın en tipik bölgesi parazitin içinde yaşadığı ve yumurta bıraktığı 1-10 mm'lik beyaz tünellerdir. Tüneller büyüteçe kırık veya dalgalı çizgi gibi görünür. Ayrıca deride kabuklu noktasal kaşıntı izleri gözlenir.

✗ Her ilaç uygulamasından sonra son 1 hafta içinde kullanılmış tüm kıyafet, çamaşır ve yatak, koltuk örtülerinin en az 60 derecede yıkanması ve ütülenmesi, ortamın dezenfeksiyonu,

✗ Yıkanamayan eşyaların ağız bağlı bir poşette yaklaşık 7 gün bekletilmesi gereklidir. Başarılı bir tedavinin ardından kaşıntının 2-6 hafta kadar devam edebileceği unutulmamalıdır.

Akran zorbalığı nedir, ne akran zorbalığı değildir?

Uzman Psikolog Tuba TALU

GENEL tanımıyla akran zorbalığı; bir öğrenci veya öğrenci grubunun diğer öğrenci/öğrencilerce sistematik ve devamlı suretle fiziksel, siber, sözlü veya duygusal/sosyal olarak rahatsız edici şekilde saldırıya maruz bırakılmasıdır. Konu zorbalık olunca mağdur ile zorba arasındaki güç eşitsizliğinden bahsetmemiz gerekiyor. Güç eşitsizliği, fiziksel avantaj ile karakterize olurken sosyal anlamda daha geniş bir gruba dahil olmak avantaj sayılabilmektedir. Akran zorbalığı ile ilgili bilinen en yaygın yanlışlar ise sadece erkek çocukların zorbalık yaptığının ve zorbalığın sadece vurmak, kırmak gibi fiziksel şiddet vs. sanılması. Bir davranışın zorbalık olduğu ile ilgili inançlar zorbalığın psikolojik etkilerinin göz ardı edilmesine sebep olmaktadır.

AKRAN ÇATIŞMASI MI, ZORBALIK MI?

BİR bebek sosyalleşmeye başladığı ilk andan itibaren çatışmalar, anlamsızlıklar yaşayacak, kurduğu ilişkilerde kendi adına yanıtı vermeyi, seçimler yapmayı öğrenecektir. Gelişim dönemleri içerisinde farklılıklar gösterse de akran ile fikir ayrılığı yaşayan çocuk/ergenler zaman zaman küsecek, konuşmayacak, çözmeye çalışacak, çözüm yollarını çeşitlendirecek ve bu yöntemlerin her zaman "mutlak uzlaşma" olmadığını öğrenerek kişiler arası

ilişkilerindeki temel taşları oluşturacaktır.

Akran çatışması ile zorbalık arasındaki bir fark ise çatışan çocukların eşit güçte olup olmadığıdır. Yapılan birçok çalışma; mağdur çocuğun, uğradığı zorbalığı paylaşmadıkça, karşıt güç gösteremedikçe zorbalığın şiddetinin arttığı gerçeğidir. Zorbalık yapan çocuk/çocukların istediklerini yaptırma, karşıya karşı daha güçlü hissetme duyguları ile uyguladıkları şiddet önlenmediği sürece bu davranışlar erişkinlik döneminde de birer "problem çözme yöntemi" olarak kullanılacaktır.

ZORBALIK TÜRLERİ

BAHSETTİĞİMİZ üzere genel kanının aksine zorbalık yalnızca fiziksel değil sözlü, sosyal, siber olarak da yapılabilmektedir. Lakap takma, alay etme, hakaret/küfür içerikli söylemler sözlü zorbalığa örnek verilebilir. Sosyal anlamda ise dışlama, ortak etkinliklere almama, görmezden gelme gibi daha pasif görünümlü ancak şiddeti yüksek bir tür olarak sosyal (duygusal) zorbalığı sayabilmekteyiz.

ÇOCUKLARIMIZI BU SALDIRIYA KARŞI NASIL KORURUZ?

BAŞLIK zorbalık olduğunda genel vurgu sürekli mağdur çocuk/çocuklara yapılsa da en az mağdur edilen çocuk kadar zorbalık yapan çocuğun da yardıma ihtiyacı olduğu bilinmelidir. Çocuklarımızın sadece şiddetten korunmaya ihtiyacı olan taraf değil şiddet uygulamayan taraf olduğundan da emin olarak işe başlamalıyız. "Nasıl olsa benim çocuğum zarar görmüyor" düşüncesi güç eşitsizliğinin esas olduğu şiddeti daha da beslemekten öteye gitmeyecektir. Çocuklarımızı evin dışındaki hayata hazırlarken, kendini korumanın birincil yolunun, istemediği ortamlarda bulunmak zorunda olmadığı, "hayır" demenin normalliği üzerine olmalı ve "hayır" yanıtını en başta kendimizin kabul etmesi gerektiğinin bilincinde olmalıyız. Söz hakkı verilmemiş, dinlenmemiş, söylediklerine inanılmamış, duygu/düşünceleri önemsenmemiş aksine suçlanmış bir çocuğun yaşadıklarını paylaşmaya meyilli olmayacağını kabul ederek önce çocuğumuzla ilişkimizi gözden geçirmeliyiz. Tespit edilen zorbalık durumunda ise yargılamamalı, suçlamamalı, destekleyici olmalı, okul-aile-çocuk üçgeninde tüm yardımları alarak sürecin en iyi şekilde çözüme ulaştırılmasını sağlamalıyız.

Fotoğraf: Freepik

ÜRETEREK, KATILARAK, DAYANIŞARAK GEÇEN BİR KAMP

EMEK Kampının koşullarını, ortamını aylar önceden konuşup detaylarına kadar planlamaya çalışmama rağmen günler kala "acaba" demedim değil. 6 yaşında kızımın nasıl olacak diye düşünürken, asıl kıyamla gittiğim için "iyi ki"ye çeviren dolu dolu 6 gün geçirdim. Günler geçtikçe saygı duyduğum güzel insanlarla dolu. Hatta kendimi bir parçası hissederek döndüğüm bir kamp oldu.

Meğer biz günü kurtarmak için yaşıyorduk. İşiydi, koşturmacasıydı, geçim derdiydi... Ülkenin bin bir sorununun içinde verdiğimiz yaşam mücadelesi ile nasıl da unutmamız hayatta anlamlı olan birçok şeyi. Tam olarak iliklerimize kadar hatırlatan küçük bir dünya gibiydi adeta. Abartmıyorum.

Çoğumuzun çocukluğunda kaldığını düşündüğümüz o güvenli ortam, eskide kaldı dediğimiz aile parçası, komşular, çocukların toprakla kirlendiği, halayların kol kola, türkülerin hep bir ağızdan, kahkahaların iç içe geçmiş olduğu bir ortam. Çocuklar kendi potansiyellerinin sınırlarını aşıyorlardı. Günlük rutinlerine katkısını anlatamam. 6 yaşındaki kızım İstanbul'da yapabileceği birçok deneyime sahip oldu. Kendini daha özgür, daha mutlu ve daha güvenli hissediyordu. Katıldığı atölyelerde ihtiyacı olan taş-sopa parçalarını kampın bir ucundan öbür ucuna arayarak buluyordu. Yemek saatinde kendi başına yemeğini alıp yiyordu. Doymadı mı? Yeniden isteyecek rahatlıkta hissediyordu. Yeni arkadaşlıklara kendini açıyordu. Bence bunun kadar kıymetli çok az şey vardır hayatta.

Kendini o kolektif topluluğun içinde güçlü hissetmek önemli. Maltepe, İzmir, Esenyurt... Farklı noktalardan herkes birbirinin işini kolaylaştırmak için gönüllüydü. Bunu sadece ortamın fiziksel koşulları için düşün-

meyin, tecrübelerini, deneyimlerini, fikirlerini kısacası ufkunuzu açacak sohbetlerle daha farklı bir insana dönüşüyorsunuz. Sabah ilk kez karşılaştığımız insanlara yıllardır tanışıyor muyuz gibi içten bir güneydin demek; büfeden aldığınız suyu size veren insanların güler yüzü, gözlemlerinizi bir yakınınız yapıyor muş hissi... Öğlen mis gibi deniz. Mıntika temizliği benim de içine dahil olduğum sürekli değişen ekiplerle sabah öğle akşam üstü saatlerinde yapılıyordu.

Yemeği kim yapıyordu bilmiyorum ama hep tanıdık yüzler dağıtıyordu. Bulaşıklar da öyle yıkanıyordu. Plaj kapısının güvenlikçileri yine bizdik. Herkesin bir işin ucundan tuttuğum mükemmel bir dayanışma hali. Akşamları canlı müzik performansları, şarkılar, türküler... Eminim onlar da kamp içinden arkadaşlardır. Gecenin ilerleyen saatlerinde Kadıköy dediğimiz mekanımızda dans ve sohbetlerimiz. Zor dediğimiz yerleri de güzeldi.

Tekrar tekrar sürekliliği olmalı, gitmeli EMEK Yaz Kampına. Üreterek, katılarak, çoğalarak... Ve özellikle çocuklarımızla gitmeli. Dışarıda böyle bir hayatın varlığını istemeli. Böylesinin mümkün olabileceğinin hayalini kurmalılar.

Tozunun, kumunun, toprağının, soğuk duş sularının, tuzunun denizdeki farklı görüşleri ile zenginleşen farklı sohbetlerin etkisiyle döndük evimize.

Burcu ASLAN
Maltepe/İSTANBUL

'AYAKTA KALMAK İÇİN MÜCADELE VERİYORUZ'

MERHABA Ekmek ve Gül okurları.

Şimdiden kara kara düşünmeye başladım. Artan maliyetler beni çok zorluyor. Ev kiram 2 bin lirayken 5 bin liraya çıktı. Yani yüzde 150 zam geldi. Fatura giderleri, mutfak, pazar, giderleri ile artık ay sonunu çok zor çıkarabiliyorum. Gece vardiyasında çalıştığım zaman servise bineceğim yola dolmuşa binip gidiyorum. Bu da masraf, bu da bir yük. Şimdi okullar açılacak, oğlumun tüm araç gereçlerini yenilememiz gerekecek. Lise öğrencisinin kullanacağı bir çanta 800 ila bin 500 lira arası. Ayakkabı, kırtasiye, üniforma cabası. Oğlum da okula dolmuşla gidip geliyor. Öğle yemeği masrafı da oluyor. 65 yaş üstüne verilen ücretsiz belediye ulaşım hakkı öğrencilere de verilmeli. Öğle yemeği desteği sağlanmalı.

Kış geldi, şartlar daha da zorlaşıyor. Giderlerimiz daha da artacak. Aldığım maaş enflasyona, zamlara, vergilere ayak uyduramıyor. Anlayacağınız sadece ölmek için bu zor şartlarda ayakta kalmaya, yaşam mücadelesi vermeye çalışıyorum.

Gıda işçisi bir kadın
BURSA

DEPREM BÖLGESİNDE EYLÜL AYI ÇETİN GEÇECEK

6 ŞUBAT depreminin üzerinden yedi aya yakın bir zaman geçti. Zaman her şeyin ilacıdır diyoruz fakat geçen bu zaman diliminde derdimiz daha da çoğaldı. Deprem yarattığı o ilk telaş ve can havli ile insanlar farklı mekanlara savruldu ve sadece hayatta kalma mücadelesi verdi. İlkbahar ve ardından yaz mevsiminin gelmesi ile özellikle deprem bölgesinde bağı bahçesi olanlar, yani kökleri oraya bağlı olan aileler yavaş yavaş dönmeye başladı. Şehir merkezlerinin yaşanmaz durumda olması sebebiyle kırsalda toprağı, evi olanlar köylere yerleşti ve yaz mevsimini burada geçirdi.

Eylül kimileri için sonbaharın başlangıcı olan, doğanın renkten renge büründüğü en güzel, en romantik aylardan biri. Kimileri için ise kış mevsimine hazırlık yapılması gerektiğini haber veren sıkıntılarla dolu bir ay. Hem okulların açılması hem de kışın artık gelmeye başlaması nedeniyle çocukları doyurup, giydiren okula göndermekle yükümlü kılan kadınlar için stres dolu bir ay.

HASARLI EVLERDE GEÇECEK KIŞ

Okulların açılmasına sayılı günler kala deprem bölgesinde yaşayan ve bu zamana kadar geçen süreci şehir merkezinden uzakta geçiren insanlar, şehir

dönmenin kaygılarını yaşamaya başladı. Okullar açılınca şehre dönecek aileler az hasarlı ve orta hasarlı evlerde kış geçirmek zorunda. Malatya'da son zamanlarda art arda yaşanan ve ortalama 5 büyüklüğünde olan depremler bu korkuyu daha da tetiklemeye başladı. İnsanlar ya bu korku ile hasarlı binalarda yaşayacaklar ya da kırsaldan şehre her gün iş ve okul için gidiş geliş yapacaklar. Kırsaldan şehre gitmek ise hem maddi hem de zaman olarak insanlara büyük bir külfet getirecek. Okulların açılması ile birlikte beslenme sorunu ise yine karşımıza çıkacak. Geçen yıl eylül ayında başlattığımız her okulda bir öğün ücretsiz yemek talebi bu yıl daha da artan bir çalışma ile devam etmektedir. Ekonominin her geçen gün daha da kötüleştiği, alım gücünün giderek düştüğü coğrafyamızda, çocuğunun beslenme çantasına her gün ne koyacağını düşünen kadınların dertleri daha da artacak gibi görünüyor.

Bu yıl geçen yıllardan çetin geçecek gibi. Bu sebeple kadınların bir araya gelerek, bu sorunları dile getirmesi, sorunların çözümü için taleplerde bulunması çok elzem. Eylül ayının sıkıntılarla değil mücadele ile geçmesi dileğiyle...

Aysun GÜNGÖR
MALATYA

'SIRADAN' BİR GÜN

SIRADAN bir sabah ve işe gitmek üzere başlanan bir gün. İşe geç kalmamak için durağa yetişip otobüsün gelmesini beklerken çantamı, üstümü, başımı toparlamaya çalıştığım esnada çok da sıradan olmaması gereken bir olay yaşadım. Alenen tacize uğradım. Caddemiz işlek bir yer ama kimsenin olmadığı bir andı. Herkesin farklıdır tepkisi ama o anki şokla bağırma dışında hiçbir şey yapamadım. Titremeye ve ağlamaya başladım. Sanırım en acısı aklıma gelen ilk gelen şeyin "Eyvah işe geç kaldım" düşüncesi idi. Yine en acısı, göz yaşlarını silip otobüse binme vakti gelince durumu idare etmeye çalışmak oluyor. Bir şekilde iş yerine vardım.

Biraz sakinleştim, ekip arkadaşımın da bir terslik olduğunu sezmesi üzerine konuştuğumuzda onun başına iki gün önce benzer bir olayın geldiğini öğrendim. Bu

konunun aslında ne kadar anormal olup ne kadar normalmiş gibi bir hal alması üzerine sohbet ettik.

Biraz kafa dağıtmak için işe daldım ve o esnada bir e-mail geldi. Yönetimden gelen mailde, "Kılık kıyafetinizi dikkat edin, özen gösterin" diyordu. Hararetle molaya inip arkadaşlarımla sabah yaşadıklarımı anlattım. Tıpkı ekip arkadaşımdaya olduğu gibi benzer geri dönüşler aldım.

Peş peşe sıralanan tepkilerde "İşe geliş koşullarımızı biliyor musunuz?" sorusu öne çıktı. Çünkü ulaşımımız yani "SERVIS"imiz yok. Bir arkadaşımızın benzer bir durum yaşamasından sonra "Yıllarca sırt çantası ile dolaştım" yorumu oldukça tanıdık ve akılda kalıcıydı. Derin bir iç çektik sonrası ise malum; işe ve hayata devam etmece...

Ama en önemlisi bunu biliyoruz ki kadınlar için "sıradan" bir gün aslında böyle olmamalı...

Bir beyaz yakalı
Eyüp-İstanbul